

Prof. dr. sc. MILAN KUJUNDŽIĆ,
O BUDUĆNOSTI ZDRAVSTVA:

POTREBAN JE DIJALOG NA NACIONALNOJ RAZINI

10

Prof. dr. sc. ALAN IVKOVIĆ:

O INOVATIVNOJ METODI LIJEČENJA OŠTEĆENJA ZGLOBNE HRSKAVICE

14

Prof. dr. sc. MIRNA ŠITUM, VODITELJICA REFERENTNOG CENTRA ZA MELANOM:

RANIM OTKRIVANJEM MALIGNOG MELANOMA IZLJEČENJE JE GOTOVO 100 POSTO

6

3. BELUPOVA POSLOVNA KONFERENCIJA U LOVRANU

20

GLASILO BELUPO

KOPRIVNICA,
LIPANJ 2017.

BROJ 208

Alergija? **BELODIN**

Rješava problem u korijenu

Belodin A sadrži loratadin. Za oralnu primjenu. Prije upotrebe pažljivo pročitajte uputu o lijeku, a

Na
nu.

a o rizicima i nuspojavama upitajte svog liječnika ili ljekarnika.

AMBICIJA I VJERNOST OPTIMIZMU MEĐU NAJJAČIM SU POLUGAMA USPJEHA

INTERVJU

- 6 PROF.DR.SC. MIRNA ŠITUM:
RANIM OTKRIVANJEM
MALIGNOG MELANOMA
IZLJEČENJE JE GOTOVO 100
POSTO!

ZDRAVSTVENA POLITIKA

- 10 PROF.DR.SC. MILAN
KUJUNDŽIĆ: NEMA LAKOG NI
BRZOG RJEŠENJA, POTREBAN
JE DIJALOG NA NACIONALNOJ
RAZINI
- 11 BEZ DODATNIH FINANCIRANJA
UPITNA JE KVALITETA I
DOSTUPNOST ZDRAVSTVENE
SKRBI

LIJEČNIČKI KUTAK

- 13 LIJEKOVI SU ČESTO
NEPRIJATELJI VOZAČU

INTERVJU

- 14 IZV. PROF. DR. SC. ALAN
IVKOVIĆ: „IZ NOSA U
KOLJENO“ - INOVATIVNA
METODA LIJEČENJA OŠTEĆENE
ZGLOBNE HRSKAVICE

PRESS

- 19 „SUSRETI“ S MORSKIM ŽIVOTINJAMA

AKTUALNO

- 22 BELUPO USPJEŠNO MEĐU 50
KOMPANIJA PREDSTAVIO SVOJE
PROIZVODE
- 22 UČINKOVITA RAZMJENA ZNANJA I
ISKUSTVA LIJEČENJA BOLESNIKA
- 23 LJEKARNIK I LIJEČNIK –
SURADNJOM DO USPJEŠNIJE
ZDRAVSTVENE SKRBI
- 24 „INSTRUMENTI KONTROLINGA“
- 26 USKLAĐENOST
FARMAKOVIGILANCIJSKOG SUSTAVA
PREDUVJET USPJEŠNOG POSLOVANJA
FARMACEUTSKE KOMPANIJE

- 27 HRVATSKA MORA DEFINIRATI
ARHITEKTURU SVOG BRENDA

POSLOVNA KRONIKA

- 28 PODRAVKA POTPISALA
SPORAŽUM S OSJEČKIM
SVEUČILIŠTEM
- 28 BROJNIM AKTIVNOSTIMA
PODRAVKINI BRANITELJI
OBILJEŽILI DAN DRŽAVNOSTI
- 28 EGIS PHARMACEUTICALS PLC I
EUROPSKA BANKA ZA OBNOVU I
RAZVOJ U PODRAVKI
- 29 PODRAVKI ČAK 18 ODLIČJA
SUPERIOR TASTE AWARD
- 29 BELUPU CERTIFIKAT BONITETNE
IZVRSNOSTI A+

ZDRAVLJE

MALI LJETNI KOKTEL

17

IMPRESSUM

GLASILO
BELUPO

ISSN: 13312286 - Izdavač: BELUPO d.d. - Lijekovi i kozmetika - Ulica Danica 5 - 48000 Koprivnica - www.belupo.hr - www.zdravob
udi.hr - www.belupo.com - E-mail: public.relations@belupo.hr - Glavna i odgovorna urednica: Snježana Foschio-Bartol
- Urednik: dr. Ivo Belan - Lektura: Sanja Sabljar - Grafička priprema i dizajn: Gens '94 d.o.o. - Tisak: Printera grupa,
Sveta Nedelja - Redakcija: I Savica 36, 10000 Zagreb - Telefon: 01 2481 201; Fax: 01 2371 411 - Naklada 1500 primjeraka

- 30 ZAŠTO SE PACIJENTI NE PRIDRŽAVAJU PROPISANE TERAPIJE?
- 30 TRŽIŠTE CJEPIVA PROTIV RAKA PORAST ĆE NA 7,5 MILIJARDI DOLARA DO 2022. GODINE
- 32 NOVE TVORNICE BELUPA DOKAZUJU DA SMO 1971. GODINE BILI U PRAVU
- 33 VAŽNOST STRUČNJAKA ZAŠTITE NA RADU

AKTUALNO

- 34 TJELOVJEŽBA – BUDUĆA TERAPIJA RAKA?

BELUPO PREDSTAVLJA

- 34 MARINA DVORSKI: NAJČEŠĆE SLIKAM NOĆU, DO KASNIH SITNIH SATI
- 36 IVA ŽGOMBIĆ RUKAVINA: SLIKANJE ĆE UVIJEK BITI DIO MENE

POSLOVNA PSIHOLOGIJA

- 37 KAKO POVEĆATI ZADOVOLJSTVO NA RADNOM MJESTU

REPORTAŽA

- 38 RAZVOJ KONTROLE KVALITETE NA RAZINI NAJBOLJIH SVJETSKIH FARMACEUTSKIH KOMPANIJA

SPORT

- 40 „HITRE DRAPE“ NA NAJZELENIJEM I NAJSTARIJEM HRVATSKOM MARATONU
- 40 PRIJE 20 GODINA FARMACEUTI U ZAGREBU ISPISALI POVIJEST, SLAVEN BELUPO UŠAO U PRVU LIGU I VIŠE NIKAD NIJE ISPAO
- 42 DVD PODRAVKA 2. MJESTO

UVODNIK

Poštovane čitateljice i čitatelji,

Ljeto često počinje puno prije kalendarskog odbrojavanja. Mnogima od nas, zapravo počinje velikim čišćenjem kada se ljetne krpice preslaguju, pripremaju i sele u glavne police u ormaru. A onda krene i kukanje – jer svaka zima na nama „naljepi“ nekoliko kilograma viška. Ne, nije naravno kriva zima, već prejedanje i nedostatak kretanja, no prečesto smo skloni okriviti nekog drugog.

Umjesto još većeg napora za naše tijelo, godišnji odmor kojim žurimo ususret, pokušajmo iskoristiti kako bismo se sasvim udaljili od ustaljenog životnog ritma. Jedimo zdravije, ne koristimo previše tehnoloških pomagala, redovito vježbajmo, čuvajmo se jakih sunčevih zraka i odlazimo na destinacije koje su inspirativne i drugačije. Puno toga možete otkriti o sebi upravo onda kada se odmaknete od svojih rituala. Držite korak sami sa sobom, a ne sa trendovima koji ionako nisu realni i budite uvjereni da ćete učiniti najbolje za sebe.

Bez obzira, dragi naši, odbrojavate li do godišnjeg odmora tjedne ili dane valja se što bolje pripremiti. Ovo se osobito odnosi na zaštitu kože, o čemu više pročitajte u razgovoru s prof. dr. sc. Mirnom Šitum, voditeljicom Referentnog centra za melanom Ministarstva zdravstva. Pripremili smo i mali ljetni koktel savjeta kako provesti zdravo i sretno ljeto te spriječiti bolesti i neželjene komplikacije. Podsjećamo i da obratite pozornost na ljetnu opasnost – spolno prenosive bolesti. Njihova učestalost raste i to ne samo zbog broja bolesti (prije 80 godina bilo ih je svega 5) nego, što je još mnogo važnije, i broj oboljelih ili inficiranih. Radi se, dakle, o infektivnim bolestima koje uzrokuju različiti mikroorganizmi (bakterije, virusi, gljivice, paraziti), a zajednička im je odlika spolni put prenošenja uzročnika. Posumnjate li pak na simptome ili samo mogućnost spolno prenosive bolesti, a želite biti sigurni jeste li inficirani ili ne – javite se dermatovenerologu ili infektologu. Ti stručnjaci su najbolje educirani i najpozvaniji za dijagnostiku i liječenje spolno prenosivih bolesti – oni će urologa konzultirati u slučaju potrebe.

Putujući prema odredištu gdje ćete provesti godišnji odmor ili pak ostajući kod kuće, nemojte zaboraviti koliko je naše tijelo pametno. Sve što energetski skupi koristit će zimi kada bude iscrpljeno i usporeno. Jer u prirodi sve ima svoj razlog. I svoje vrijeme. Kada uključimo srce :)

Čekamo vas na istom mjestu u prvom tjednu listopada.

Vaša,
Snježana Foschio-Bartol,
Glavna i odgovorna urednica

Prof. dr. sc. Mirna Šitum predsjednica je Hrvatskog dermatovenerološkog društva Hrvatskog liječničkog zbora, predstojnica Klinike za kožne i spolne bolesti KBC-a Seestre milosrdnice, voditeljica Referentnog centra za melanom Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske. Istinski živi svoj posao, svoju struku. Svjedoci smo da je već godinama kao voditeljica "Euromelanoma dan" organizacije za RH posvećena javnoj kampanji ranog otkrivanja zloćudnih promjena na koži te da u svakoj prigodi upozorava građane na opasnosti i rizike od zloćudnih bolesti kože. Iza nas je još jedna javna kampanja "Euromelanoma dan", a prof. Šitum ne zaboravlja istaknuti da je Belupo jako pomogao oko pripreme i tiskanja svih materijala za Euromelanoma dan kao i u organizaciji konferencije za medije.

B Kampanja "Euromelanoma dan" u Hrvatskoj se odvija već desetak godina. Jeste li u svakodnevnoj praksi primijetili da su ljudi bolje informirani i educirani o opasnostima izlaganja suncu odnosno UV zračenju? Dolaze li, možda, više nego ranije na preventivne preglede?

Hrvatsko dermatovenerološko društvo Hrvatskog liječničkog zbora i Referentni centar za melanom Ministarstva zdravstva RH od 2003. godine organiziraju javno-zdravstveno-preventivne aktivnosti po cijeloj Republici Hrvatskoj s ciljem rane prevencije zloćudnih tumora kože s posebnim naglaskom na melanom. Edukacije, informiranje i besplatne preglede građana održavamo u mnogim gradovima naše zemlje. Unazad 10 godina pridružili smo se velikoj europskoj inicijativi – Euromelanoma organizaciji pri Europskoj akademiji za dermatologiju i venerologiju pa naše Društvo i naš Referentni centar provode akciju "Euromelanoma dan" Hrvatska. Osim "Euromelanoma dana" i pojedine lokalne samouprave, poput Grada Zagreba, također organiziraju ove aktivnosti u kojima sudjeluje Hrvatsko dermatovenerološko društvo HLZ-a i Referentni centar za melanom Ministarstva zdravstva RH te se organiziraju masovni preventivni pregledi na jezeru Jarun gdje se u jednom danu pregleda više od tisuću stanovnika.

Ranim otkrivanjem melanoma izlječe gotovo 100 posto

U PROTEKLOM DUGOM RAZDOBLJU, U NAŠIM SMO AKTIVNOSTIMA PREGLEDI MNOGO ŽIVOTA. BESPLATNI PREVENTIVNI PREGLEDI KOŽE S CILJEM RANE DIJAGNOSTIKE ZLOĆUDNIH TUMORA KOŽE NAJPOSJEĆENIJE SU JAVNO-PREVENTIVNE ZDRAVSTVENE AKCIJE U RH

U proteklom smo dugom razdoblju u svim našim aktivnostima pregledali više od 35.000 građana. Besplatni preventivni pregledi kože s ciljem rane dijagnostike zloćudnih tumora kože najposjećenije su javno-preventivne zdravstvene akcije u RH. Iz godine u godinu sve se više ljudi odaziva na akciju, a imamo i sve više uputa tijekom godine kada će se u tekućoj godini održavati preventivni pregledi. To svakako govori o povećanoj osviještenosti naših građana za potrebu brige za zdravlje kože. No, nažalost, naši građani, među svim aktivnostima koje podrazumijeva prevencija zloćudnih tumora kože (edukacije od dječje vrtičke do srednjoškolske dobi, edukacija edukatora-odgajatelja, učitelja i profesora po mnogim školama u RH...), prepoznaju osobnu korist samo u dijelu koji se odnosi na besplatne preventivne preglede. Vrlo bi važno bilo da naši građani prihvate činjenicu da su javno-zdravstvene akcije namijenjene ograničenim skupinama građana radi popularizacije prevencije, ali da kroz cijelu godinu mogu iskoristiti mogućnost da dođu na besplatan preventivni pregled s uputnicom. Ne treba zaboraviti i naglasiti činjenicu da sve zemlje EU nemaju mogućnost preventivnih pre-

gleda s uputnicom i da mi živimo u zemlji gdje je to moguće.

B Kakvi su podatci Registra za rak Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo o broju novooboljelih od melanoma?

Prema posljednjim dostupnim podacima Registra za rak Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, u 2014. godini bilo je ukupno 587 novooboljelih od melanoma, od toga 305 muškaraca i 282 žene. Iste godine je zabilježeno i 186 umrlih od melanoma.

Ukupna incidencija melanoma 2014. godine je 13,7 % i to 14,8 % za muškarce, a 12,7 % za žene. Radi se o broju novooboljelih na 100 000 stanovnika. Zabrinjavajući je podatak da je 2014. od melanoma oboljelo gotovo 50 osoba više nego 2013. godine kao i podatak da je u ukupnom poretku melanom kod muškaraca došao na deveto mjesto, a u dobroj skupini od 30 do 39 godina spada u tri najčešća zloćudna tumora, uz karcinom testisa i štitnjače.

B Kad je riječ o raku kože, pokazatelji ne idu u prilog zdravstvenom stanju nacije. Zbog toga se snažno zalažete da u Nacionalni preventivni program Ministarstva zdravstva, uz postojeće, uđe i pregled madeža radi ranog otkrivanja zloćudnih promjena

IAKO SU ZLOĆUDNI TUMORI KOŽE NAJBRŽE RASTUĆI ZLOĆUDNI TUMORI U NAŠOJ ZEMLJI, KAO I U SVIJETU, DERMATOONKOLOŠKI SEGMENT ZDRAVLJA, NAŽALOST, JOŠ NIJE UVRŠTEN MEĐU NACIONALNE PREVENTIVNE PROGRAME

...n malignog ...nje je !

SPASILI VIŠE OD 35.000 GRAĐANA I SPASILI
DIJAGNOSTIKE ZLOĆUDNIH TUMORA KOŽE

na koži. Ima li šanse da se to dogodi?

Nažalost, iako su zloćudni tumori kože najbrže rastući zloćudni tumori, kako u svijetu tako i u našoj zemlji, dermatoonkološki segment zdravlja nije uvršten među nacionalne preventivne programe. Proteklih 15 godina sav napor dermatovenerološke struke u RH je volonterski, a za sve segmente aktivnosti koji podrazumijevaju edukativne materijale i promidžbu naše teme, svake godine sakupljamo donacijska sredstva. Posljednje tri godine zapažamo sve manji broj dermatologa koji se uključuju u akcije što ni ne čudi nakon mnogih godina entuzijazma i volonterskog rada koji ni na jedan način ne podupire državna administracija.

Ranim otkrivanjem malignog melanoma izlječenje je gotovo 100 posto. Preventivni pregledi i rana dijagnoza spašavaju živote. Kao što sam već navela, do sada smo preventivnim pregledima obuhvatili više od 35.000 ljudi i spasili veliki broj života. Samo ove godine, u posljednja dva mjeseca smo u dvije akcije otkrili 30 melanoma, 147 karcinoma kože i na stotine atipičnih madeža i prekanceroza koji su vrlo rizični za razvoj melanoma i karcinoma kože. U srpnju i u kolovozu predstoje nam još pregledi na plažama u Crikvenici, Umagu, Zadru i Splitu gdje, kao i svake godine, strepimo od rezultata naših aktivnosti. Mislim da je iz svega navedenog sasvim jasno i neupitno da samo Nacionalnim preventivnim programom možemo postići sveobuhvatnost u provođenju

SAMOPREGLEDOM TREBA VIDJETI IMAMO LI NOVE MADEŽE I/ILI MRLJE NA KOŽI, ODNOSNO JESU LI STARI MADEŽI PROMIJENILI VELIČINU, BOJU, OBLIK, KAKVE SU BOJE U ODNOSU NA DRUGE MADEŽE NA TIJELU

dermatoonkoloških javno-zdravstvenih aktivnosti. Nadamo se da će Ministarstvo zdravstva naći financijsku snagu i zajedno sa strukom uskoro predstaviti svojim građanima novi nacionalni program.

B Koliko je ljudi do sada pregledano u ovoj godišnjoj javno zdravstvenoj kampanji Euromelanoma dan koji je održan pod sloganom "Vaša je koža nezamjenjiva" i kod kojeg ste broja ljudi otkrili zloćudne promjene na koži?

Ove godine smo "Euromelanoma dan" odlučili provesti izvan velikih gradova i otići na otok Vis. Akciju smo objavili putem lokalnih i nacionalnih medija te putem 100 vrlo uočljivih plakata koji su postavljeni u svim naseljenim mjestima na otoku Visu mjesec dana prije same akcije. Za provođenje akcije dragovoljno se prijavilo 18 dermatologa iz Zagreba, Rijeke i Splita. Na pregled se u dva dana, 9. i 10. lipnja 2017. godine, odazvalo samo 495 stanovnika, u gradu Visu 315 i u Komiži 180 stanovnika. Tijekom pregleda u domovima zdravlja Visa i Komiže, otkriveno je 16 suspektnih melanoma, 31 suspektan invazivni karcinom i 30 početnih karcinoma kože te više od 60 atipičnih madeža. Iako su preglede obavljali vrlo iskusni dermatolozi, među kojima i nekoliko njih koji su, ne samo domaći već i svjetski eksperti u području dermatoonkologije, dokaz naše sumnje u nabrojane različite vrste zloćudnih tumora, svakako je potrebno potvrditi operativnim uklanjanjem tumora uz patohistološku analizu. Osim preventivnih pregleda, održali smo i predavanja u osnovnoj školi u Visu.

Naglasila bih da su naši kadrovski i stručni kapaciteti na Visu bili puno veći od zanimanja stanovnika za preglede i mogli smo pregledati dvostruko više stanovnika. No, taj relativno slab odaziv još je jedan dokaz da naši građani ne razumiju u potpunost ili ne žele prihvatiti činjenicu da je koža naš najveći organ na kojemu se događaju različita pa i zloćudna stanja koja mogu biti smrtonosna. To nas ne čudi, jer, unatoč našim dugogodišnjim velikim edukativnim aktivnostima u kojima nas mediji izvanredno i kontinuirano sve godine prate, još uvijek se svakodnevno u svojim ambulantom susrećemo s nizom zabluda i predrasuda kada su u pitanju madeži i druge promjene na koži.

B Zbog čega su u fokusu kampanje ove godine bili stanovnici naših otoka? Kampanja "Euromelanoma dan" 2017. go-

Rezultati govore o vrijednosti i važnosti javno-preventivnih akcija

Kada zbrojimo rezultate naših aktivnosti možemo zaključiti da svake godine otkrivamo sve više bolesnika s melanomom, najopasnijim među svim zloćudnim tumorima kože, ali, ipak, u prognostički povoljnijoj fazi. Naime, kad smo počeli s našim javno-zdravstvenim aktivnostima, više od 50 posto novo dijagnosticiranih bolesnika s melanomom je već u trenutku

dijagnoze ili u kratkom razdoblju nakon dijagnoze imalo metastaze. Danas je, zahvaljujući javno preventivnim akcijama, najveći broj melanoma lokaliziran, metastaze u regionalnim limfnim čvorovima ima 19,7 %, a udaljene metastaze 5,2 % oboljelih. Upravo ovi rezultati govore o vrijednosti i važnosti javno-preventivnih akcija.

dine usmjerena je na primarnu prevenciju, odnosno zaštitu kože od negativnog, osobito kumulativnog utjecaja ultraljubičastog zračenja. Naime, zbog velikog broja sunčanih dana i načina života na otvorenom, otočani su značajan dio godine, ali i cijeloga života izloženi suncu. S druge strane, nedostupnost liječnika dermatologa na našim otocima dodatno im otežava obavljanje dermatološkog pregleda. To je razlog zbog kojeg su se ove godine preventivni dermatološki pregledi organizirali na jednom od najsunčanijih i najudaljenijih naših otoka, na otoku Visu.

Načelno gledano, epidemiološki rezultati naše kampanje na otoku Visu mogli bi se iskoristiti kao rezultati jednog "pilot" projekta kojeg je organiziralo stručno društvo

HLZ-a, a kao podloga za nacionalni projekt "Dermatoonkologija na hrvatskim otocima". Kao predsjednica Hrvatskog dermatovenerološkog društva HLZ-a, voditeljica Referentnog centra za melanoma MZ RH, voditeljica "Euromelanoma dan" organizacije za RH, ali i kao najstariji dermatoonkolog u nas, mislim da bi to bila najuspješnija javno-zdravstvena aktivnost u RH. Ovim projektom u kojem bi u nekoliko godina pregledali sve zainteresirane stanovnike naših otoka, na kojima žitelji imaju najveći rizik od razvoja zloćudnih tumora kože, učinili bismo dermatoonkološku skrb dostupnom i najudaljenijim i najzapostavljenijim područjima naše domovine. Osim toga, realizirali bismo ono što promiču sve hrvatske vlade, a to je jednakost svih građana u

Ustavom zagaraniranoj dostupnosti zdravstvene zaštite i prava na zdravlje. A kada su troškovi liječenja u pitanju, ovo bi bio pravi put racionalizacije troškova u zdravstvu što je u ovom slučaju vrlo lako izračunati.

B Postoji li uopće ikakvo objašnjenje zbog čega još uvijek ima puno ljudi koji se na plažama sunčaju preko podneva?

Vjerojatno neznanje i nemar za svoje zdravlje. Naše preventivne akcije su upravo i usmjerene na širenje znanja i osvješćivanje ljudi o odgovornom ponašanju na suncu te nužnosti redovitih samopregleda i pregleda kože. Puno je zabluda kao "ne osjećam toplinu, dakle ne mogu izgorjeti." Ili, "prilikom boravka na otvorenom dovoljno je nanjeti fotozaštitnu kremu." Toplinu stvaraju infracrvene (toplinske) zrake, a ne ultraljubičaste zrake. Ultraljubičaste zrake ne možemo osjetiti svojim osjetilima. Opekline su česte i u proljeće dok je još uvijek niska temperatura zraka, ali je već viši UV indeks. Dakle, odgovorno ponašanje na suncu uključuje izbjegavanje izlaganja suncu u vremenu kada je sunčevo zračenje najjače, nositi fotoprotektivnu odjeću, šešir, naočale, fotozaštitnu kremu i praćenje UV indeksa.

B Kako mora izgledati samopregled kože? I kada se treba zabrinuti i potražiti stručno mišljenje dermatologa?

Samopregled kože uključuje pregled cijele površine kože, lica, vlasišta (pomoću češlja, razdvajajući kosu u slojevima), dlanova, vrata, prsišta, čitavog trupa, leđa, pazuha, bedara, stražnjeg dijela nogu i stopala. Ne zaboravite pregledati područje između prstiju dlanova i tabana, te spolovilo. Za detaljan pregled vlasišta, leđa ili stražnje strane vrata dobro je zamoliti za pomoć drugu osobu ili koristiti ogledalo. Samopregledom želimo vidjeti imamo li nove madeže i/ili mrlje na koži, odnosno jesu li stari madeži promijenili veličinu, boju, oblik, kakve su boje u odnosu na druge madeže na tijelu. Gledamo također, imamo li promjene poput ranice koja ne zacjeljuje i/ili kraste koja dugo traje, otpadne, ali se ponovo stvori. Osnovna je zadaća edukacijom potaknuti ljude da razumiju da su zloćudni tumori kože među kojima i melanom izlječivi ukoliko se otkriju na vrijeme. Sumnjate li ili primijetite zabrinjavajuće znakove koji bi mogli govoriti u prilog zloćudne promjene na koži, bez odgode potražite savjet liječnika.

B Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije u Europi je svake godine preko 3,5 milijuna novooboljelih od raka kože, koji je najčešći oblik raka i čija učestalost raste brže od bilo kojeg drugog raka. Zašto je to tako?

Koža je dragocjena i prema njoj se moramo odnositi s pažnjom

B Govorili ste ovih dana i o nedovoljnom i neprikladnom korištenju mjera fotozaštite kod stanovnika u većini europskih zemalja

Studije na više od 13.500 Europljana pokazale su da se samo 14 % osoba štiti od sunca tijekom čitave godine iako ih 91 % prepoznaje sve rizike izlaganja štetnim UV zrakama. Ovo istraživanje također je pokazalo da čak i među ljudima koji pažljivo štite svoju kožu, postoji velika razlika u načinu na koji to provode. Tako ih 59 % primjenjuje sredstva za zaštitu od sunca na izložene dijelove tijela, 59% nosi naočale s UV filtrima, 57 % nanosi zaštitna sredstva na lice, 52 % ih pokušava što više boraviti u hladu, 38 % nosi kapu ili šešir dok samo 19 % ispitanika nosi zaštitnu odjeću s dugim rukavima.

Želimo da svi ljudi prihvate činjenicu da je njihova koža dragocjena i da se prema njoj trebaju odnositi s pažnjom. Neprijmjereno izlaganje suncu, osobito

od djetinjstva, dugoročno izaziva mnogobrojne posljedice, uključujući i pojavu zloćudnih tumora. S druge strane, pravilna zaštita od sunca od najranije dobi dugoročno čini kožu zdravom i vitalnom

B Kako živjeti zdravi suživot sa sunčevim zrakama?

Odgovorno ponašanje na suncu uključuje redovito praćenje UV indeksa, izbjegavanje direktnog izlaganja suncu u vremenu kada je zračenje najjače, dakle između 10 i 16 sati, izbor odgovarajuće odjeće (fotoprotektivna odjeća), šešira i sunčanih naočala te svakako redovita primjena fotozaštitnih krema. Pri izboru fotozaštitne kreme treba voditi računa da preprat pruža odgovarajuću zaštitu od UVA i UVB spektra, o stupnju zaštite, o teksturi odnosno podlozi u kojoj je zaštitni filtar inkorporiran i o vodootpornosti. Zaštitni filtri u kremama mogu biti kemijski i fizikalni, a najbolja zaštita ostvaruje se upravo kombinacijom obaju filtara.

UV zračenje neprestano mijenja svoj intenzitet i ovisi o cijelom nizu parametara kao što su uvjeti atmosfere, godišnje doba, dio dana, nadmorska visina, geografski položaj, stanje ozonskog omotača, količina smoga u zraku i slično. Kao posljedica onečišćenja Zemlje, stvaraju se u ozonskom omotaču "rupe" koje ne zastavljaju UV zračenje u mjeri u kojoj su to činile ranije i veća količina UV zraka dolazi do površine Zemlje i do naše kože. Često se u starijih ljudi zna čuti "nije danas Sunce onakvo kakvo je nekad bilo".

B Je li točno da se za dovoljno vitamina D, koji se naziva i sunčanim vitaminom, treba svaki dan sunčani barem 15 minuta?

Upravo je česta zabluda ljudi, naročito roditelja, da koristeći kremu za zaštitu od sunca djeca neće stvoriti dovoljnu količinu vitamina D. Vitamin D se stvara u koži pod utjecajem UVB zraka. Osobe svijetlog tipa kože ga stvaraju dva puta brže od osoba tamnog tipa kože. Za osobe fototipa II (svijetli tip kože) pri UV indeksu 6 – 7 potrebno je izložiti kožu cijelog tijela UV zrakama bez zaštite u trajanju od jedne minute dnevno odnosno za kožu lica i nadlanice u trajanju od 10 – 15 minuta dnevno, ali pri tome treba paziti da vrijeme izlaganja nije u doba kada je sunčevo zračenje najintenzivnije što je za naše krajeve u ljetnim mje-

secima od 10 do 16 sati dnevno.

B Kako spriječiti hiperpigmentacije odnosno, ako su već nastale, kako ih ukloniti?

Hiperpigmentacije nastaju na koži kao posljedica više čimbenika, a najčešće su biljeg neumjerenog izlaganja suncu bez odgovarajuće zaštite. Najbolja terapija hiperpigmentacija je dobra prevencija dakle odgovorno ponašanje na suncu i redovito korištenje zaštitnih krema protiv sunca. Ako su se hiperpigmentacije već stvorile, tijekom ljetnih mjeseci ponovo savjetujemo redovito korištenje zaštitnih krema uz odgovarajuću kombinaciju antioksidansa, odnosno sredstava koji će spriječiti novi nastanak hiperpigmentacija i lagano posvijetliti već postojeće.

Tijekom ljetnih mjeseci nije dozvoljena primjena drugih sredstava ili načina izbjeljivanja osim onih koji su već inkorporirani u sredstva za zaštitu od sunca. Tijekom hladnijeg doba godine na raspolaganju imamo cijeli niz metoda. Lokalna terapija podrazumijeva sredstva za izbjeljivanje s određenom koncentracijom hidrokinona, retinoida i kortikosteroida, a mehanička terapija obuhvaća metode kemijskih pilinga ili laser terapije. Metoda koju će savjetovati dermatolog ovisi o tipu kože i preferencijama samog pacijenta.

PROF.DR.SC. MILAN KUJUNDŽIĆ, MINISTAR ZDRAVSTVA NA SKUPU U GROŽNJANU

Nema lakog ni brzog rješenja, potreban je dijalog na nacionalnoj razini

Za **Belupo** piše:
Diana Glavina

Prioritetne liste čekanja i funkcionalno spajanje bolnica dva su kratkoročna projekta Ministarstva zdravstva o kojima je ministar Milan Kujundžić govorio na simpoziju „Mediji i zdravlje“. U skupinu poteka za povećanje učinkovitosti sustava, ali i racionalizacije, uvrstio je kontrolu i informatizaciju, objedinjenu javnu nabavu, SMS provjeru naručenih pacijenata kao i novi Zakon o zdravstvenoj zaštiti koji bi se trebao donijeti krajem godine. Opširnije je obrazložio nove kratkoročne projekte, prioritetne liste čekanja kojima je cilj kvalitetnija zdravstvena zaštita te funkcionalno spajanje bolnica s ciljem učinkovitijeg i kvalitetnijeg bolničkog sustava.

– Prioritetne liste namijenjene su pacijentima kod kojih postoji sumnja na neku ozbiljnu bolest što znači da bi im čekanje na redovnim listama radi dodatnih pretraga moglo ugroziti život ili umanjiti šanse u ozdravljenju. Deset posto termina rezervirat će se za prioritetne pacijente, a ako se ne popune, oni se oslobađaju i pune redovnim pacijentima čime se osigurava efikasnost rada ustanove. Liječnik u primarnoj zdravstvenoj zaštiti za svoga prioritetnog pacijenta otvara vrata za specijalistički pregled u roku od tri dana, a u roku od mjesec dana prioritetni pacijent mora biti u potpunosti medicinski zbrinut. Pilot-projekt prioritetnih listi provest će se u četiri zagrebačke bolnice, u KBC-u Zagreb, KBC-u Sestre milosrdnice, KBC-u Dubrava i u Klinici za dječje bolesti. Pilot-projekt pokazat će nam kako prioritetne liste funkcioniraju u praksi, eventualne propuste moći ćemo

PRIORITETNE LISTE ČEKANJA I FUNKCIONALNO SPAJANJE BOLNICA DVA SU KRATKOROČNA PROJEKTA MINISTARSTVA ZDRAVSTVA

popraviti kako bi se u rujnu projekt uveo i u ostale zdravstvene ustanove – rekao je ministar Kujundžić i naglasio da se prioritetne liste odnose na sumnjiva stanja pacijenta koja upućuju na ozbiljnost bolesti iz svih područja medicine, ali da ove liste ne treba miješati s hitnom medicinskom pomoći. Ministar Kujundžić pripremio je i funkcionalnu integraciju bolnica što bi trebalo realizirati do kraja ove godine. Danas, rekao je, imamo staru mrežu bolnica, bolnice su na maloj udaljenost, naši bolnički kapaciteti preveliki su za populaciju, nedostaje nam zdravstvenih radnika i medicinske opreme, u postojećim odjelima ograničeni

NOVAC KOJIM RASPOLAŽEMO NIJE DOSTATAN NI ZA MEDICINU DANAS, A KAMOLI ZA MEDICINU SUTRA

su stručno-medicinski resursi. Po novome sve će bolnice imati četiri osnovna odjela – internu, kirurgiju, ginekologiju i pedijatriju. Ostaju i dnevne bolnice koje će, ovisno o potrebama i mogućnostima, proširivati kapacitete. Funkcionalnim spajanjem bolnica dobivaju se i, toliko potrebne, postelje za palijativnu skrb i produženo liječenje, a ukupno se, uz smanjivanje troškova, očekuje bolja kvaliteta zdravstvenih usluga i sigurnost pacijenata.

Prema ministrovim riječima, dogovoreno je spajanje nekoliko lokacija koje čine KBC Split, zatim integracija bolnica u Vinkovcima i Vukovaru, bolnica u Karlovcu i Ogulinu, Šibeniku i Kninu, integracija Našica i Osijeka, bolnica u Slavonskom Brodu i u Novoj Gradiški te onih u Požegi i Pakracu. U sljedećoj bi se fazi trebale funkcionalno integrirati bolnice Varaždin – Čakovec te Koprivnica – Virovitica – Bjelovar. Zbog geografskog položaja još nije definirano mogu li se i kako bolnice u Sisku, Dubrovniku i u Puli spojiti s nekom od zdravstvenih ustanova ili će im

ostati status kakav imaju danas. No prema ministrovu planu radit će se na jedinstvenoj dječjoj bolnici, a razmišlja se i o tome da nekoliko zagrebačkih bolnica postane nova sveučilišna bolnica.

U analizi sadašnjeg stanja kao snažne vrijednosti sustava ministar zdravstva izdvojio je dostupnost zdravstvene skrbi, visoku kvalitetu ljudskih resursa te uvođenje novih zdravstvenih tehnologija, terapija, lijekova. Ali, naglasio je, moramo biti svjesni da sve to košta.

– No, prije svega, znamo da su naši liječnici, naše medicinske sestre vrlo traženi izvan zemlje. I moramo biti svjesni da ako njih izgubimo, gubimo sve, čak i da imamo puno više novca. Naš je drugi problem što želimo pratiti sve dosege u medicini, ali količina novca kojom raspoložemo nije dostatan ni za medicinu danas, a kamoli za medicinu sutra, koja svake godine poskupljuje između pet i osam posto. K tome, do 2025. godine, izdaci za nove skupe lijekove povećat će se čak 500 posto! I ako želimo pratiti razvoj medicine moramo odgovoriti na pitanje na koji ćemo način to platiti – rekao je ministar Kujundžić. Jer, danas tek jedna trećina hrvatskih građana uplaćuje zdravstveno osiguranje dok je to u razvijenim zemljama 50 posto stanovnika.

– Stoga imamo samo oko 750 dolara po osiguraniku, a željeli bismo imati jednako visoku kvalitetu zdravstvene zaštite i medicine kao i zemlje koje po osiguraniku izdvajaju višestruko više od nas – naglasio je Kujundžić. Osnovni zakoni biznisa, dodao je, ne vrijede u medicini. U biznisu, što radiš više i bolje, veći je i profit. U medicini, što radiš više i bolje, veći je trošak.

Napokon, što će se od navedenih planova i ostvariti tek će se vidjeti, no, kako je ministar Kujundžić zaključio, lako ni brzo rješenje ne postoji, sam neće učiniti ništa ishitretno, a o svim važnim promjenama očekuje dijalog na nacionalnoj razini.

Bez dodatnih financiranja upitna je kvaliteta i dostupnost zdravstvene skrbi

POSEBAN FINANCIJSKI PROBLEM, ISTAKNULA JE VEĆINA PREDAVAČA, ODNOSI SE NA NOVAC KOJI ZDRAVSTVU TREBA NADOKNADITI DRŽAVNI PRORAČUN ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU ODREĐENIH SKUPINA OSIGURANIKA. GODIŠNJE SE TO KREĆE OKO 4,3 MILIJARDE KUNA, MEĐUTIM, KAKO SU UPLATE TEK POLOVIČNE, U POSLJEDNJE JE TRI GODINE ZDRAVSTVENI PRORAČUN ZAKINUT ZA UKUPNO OKO ŠEST **MILIJARDI KUNA**

Budućnost zdravstva u Republici Hrvatskoj bila je glavna tema ovogodišnjeg simpozija "Mediji i zdravlje", koji je održan od 23. do 25. lipnja u Grožnjanu, u organizaciji Zbora zdravstvenih i medicinskih novinara Hrvatskog novinarskog društva i Udruge Difrakcija. Simpozij koji se ove godine održao već šesnaesti puta u okviru Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja postao je prepoznatljiv brend. Okuplja novinare, liječnike, zdravstvene političare koji otvoreno raspravljaju o nizu značajnih tema i problema povezanih sa

zdravstvom. I ove su godine u Grožnjanu bili ključni ljudi našeg zdravstvenog sustava koji su iznijeli svoje viđenje sadašnjega stanja i budućnosti hrvatskoga zdravstva.

Kad se radi o financijskim i strukturnim reformama, ministar zdravstva Milan Kujundžić smatra da je nužno postići konsenzus s 4,2 milijuna hrvatskih građana. Veliko je pitanje može li se to i dostići, no brojke govore o iznimno teškoj financijskoj održivosti sustava što povlači za sobom i upitnu dostupnost i kvalitetu zdravstvene zaštite. Naime,

v.d. ravnatelj Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje Fedor Dorčić rekao je da su ukupna dugovanja u sustavu zdravstva na dan 31. 12. 2016. iznosila 8.159.271.093 kuna što je povećanje u odnosu na godinu ranije od 141.730.922 kuna. Od ukupnoga duga bolnice su bile šest mjeseci bile dužne 4.786.325.577, a HZZO 2.778.284.651 kuna. Ukupne dospjele obaveze zadnjega dana prošle godine iznosile su 3.560.618.943 kuna. No bolnički sustav svaki mjesec stvara novi dug od 50 do 55 milijuna kuna.

Direktor Udruge poslodavaca u zdravstvu Dražen Jurković iznio je financijsko stanje sustava na dan 31. ožujka ove godine pa su tako ukupne obveze zdravstvenih ustanova i HZZO-a 8.155.315.990 kuna dok su dospjele obveze koje je, smatra Jurković, potrebno odmah sanirati, iznose 3.727.496.312 kuna.

– Kako bolnice svaki mjesec imaju oko 55 milijuna manjka, procjena je ukupnog manjka poslovanja bolnica za 2017. godinu oko 660 milijuna kuna – rekao je Jurković. Predložio je, među ostalim, uvođenje "nadstandarda" dodatnog zdravstvenog osiguranja. Kad je riječ o lijekovima, drži da HZZO treba platiti punu cijenu samo najjeftinijeg generika dok razlika u cijeni kod propisivanja skupljih lijekova treba ići na teret dodatnog zdravstvenog osiguranja. Plaćanje posebno skupih lijekova mora se temeljiti na kliničkim ishodima.

U 2016. za posebno skupe lijekove potrošeno je 873,3 milijuna kuna. I to za enzime 91,2 milijuna, za hemofiliju 134,7, za biološku terapiju 136,2, za multiplu sklerozu 82,5, u hematološkoj djelatnosti 158,5, u onkologiji 249,4 te za još neke lijekove 21,2 milijuna kuna. Inače, Fond za posebno skupe lijekove u ovoj godini iznosi 900 milijuna kuna.

Osim s nedostatkom novca, HZZO se bori i s bolovanjima osiguranika. Svakoga dana, zbog privremene nesposobnosti za rad, s posla izostaje prosječno 45.832 zaposlenika, što je 3,06% ukupno aktivnih osiguranika. Povećanje ukupne stope privremene nesposobnosti za rad iznosi 0,99%, u 2016. bila je 3,06%, a u 2015. godini 3,03%.

Komentirajući bolničke dugove, Krešimir Luetić, dopredsjednik Hrvatske liječničke komore, istaknuo je da bi trebalo promijeniti retoriku, jer, rekao je, bolnice nisu tvornice, one ne generiraju ni dugove ni gubitak. – Bolnice isporučuju zdravlje, ali ne mogu naplatiti svoj rad, ne mogu naplatiti liječnje bolesnika – rekao je Luetić.

Predsjednica Saborskog odbora za zdravstvo i socijalnu politiku Ines Strenja Linić probleme sustava vidi u otežanoj kontroli troškova, u stvaranju kumuliranih dugova, u odlasku liječnika u inozemstvo, u manjku investicija u nove objekte i opremu čija je otpisanost čak 85%. Problem je i u nejednakom pristupu zdravstvenim uslugama po regijama i kategorijama korisnika, a posebno siromašnih građana ruralnih područja, zatim u smanjenju uloge preventive kod kroničnih nezaraznih bolesti itd.

Ines Strenja Linić zaključila je da su „hrvatskom zdravstvenom sustavu nužne hitne promjene, ali i spremnost društva da ih prihvati“.

Predsjednik Hrvatskog liječničkog zbora Željko Krznarić smatra da je budućnost zdravstva u ulaganju u edukaciju i usavršavanje liječnika što je i nužno za napredak medicine, zatim u bržem i efikasnijem povlačenju sredstava iz EU fondova, u pronalasku modela za zadržavanje zdravstvenih stručnjaka u Hrvatskoj te u većoj suradnji li-

ječnika i drugih visokoobrazovanih stručnjaka poput farmaceuta, molekularnih biologa, inženjera, kineziologa, nutricionista itd.

– Potrebno je također razvijati e-administraciju i bolje informatičko povezivanje svih dionika zdravstvenog sustava, ulagati u programe preventivne zaštite radi ranog otkrivanja potencijalnih bolesti stanovništva te pravovremeni početak liječenja s ciljem veće mogućnosti za izlječenje – istaknuo je Krznarić, koji budućnost zdravstva vidi i u aktivnoj suradnji s privatnim zdravstvenim ustanovama kao i u informiranju i edukaciji pacijenata o bolestima današnjega doba.

Osvrnuo se i na broj liječnika na 100.000 stanovnika te je rekao kako nije posve točno da Hrvatska znatno zaostaje po broju liječnika u odnosu na druge europske zemlje. Hrvatska se po broju liječnika na 100.000 stanovnika nalazi otprilike na sredini među europskim zemljama. A neke razvijenije zemlje poput Irske, Finske, Belgije, Luksemburga, Velike Britanije, Slovenije imaju manje liječnika na 100.000 stanovnika od Hrvatske.

– Dakle, nije sve u brojkama, već je puno toga u kvaliteti i u organizaciji – zaključio je predsjednik Hrvatskog liječničkog zbora. Slaže se s time i direktor Udruge poslodavaca u zdravstvu koji kaže da je Hrvatska s 3,1

liječnikom na 1000 stanovnika blizu prosjeka broja liječnika zemalja EU-a koji iznosi 3,5. Puno je veći problem neravnomjeran raspored liječnika po razinama zdravstvene zaštite i zemljopisnim područjima nego njihov apsolutni nedostatak, rekao je Jurković. Ipak, Hrvatska udruga bolničkih liječnika malo drugačije sagledava probleme bolničkih liječnika. Zamjenik predsjednika Udruge Ivan Bekavac rekao je da u sustavu trenutno radi oko 7500 bolničkih liječnika specijalista te da je od 1. srpnja 2014. godine više od 1500 liječnika zatražilo dokumentaciju za rad u inozemstvu, a više od 500 ih je napustilo Hrvatsku.

– Nedostaje nam minimalno 2500 do 4000 liječnika specijalista kako bi sustav nesmetano funkcionirao – rekao je Bekavac te je dodao da se brojni problemi bolničkih liječnika ne rješavaju. Ne poštuje se EU direktiva o radnom vremenu pa na gotovo svim odjelima većine bolničkih ustanova liječnici rade prekovremeno, protuzakonito. A to je više od 48 sati tjedno pa se na godišnjoj razini maksimum od 180 dopuštenih prekovremenih sati često kod nas skupi i u dva do tri mjeseca. Prekovremeni rad bolničkih liječnika glavni je čimbenik održivosti zdravstvenog sustava. No njihovi uvjeti rada definirani postojećim kolektivnim ugovorom nisu u skladu s težinom realnih uvjeta rada. Priznanje liječničkog statusa mora se utvrditi strukovnim kolektivnim ugovorom, naglasio je Bekavac. Jer, kako je zaključio “zadovoljan liječnik znači i zadovoljan bolesnik”.

Koalicija udruga u zdravstvu zalaže se naravno da pacijent bude u središtu zdravstvenog sustava kao i to da se u sve reformske zahvate uključe pacijenti i udruge pacijenata. Ali, ne samo deklarativno! – istaknula je Katarina Katavić. Smatra da je jedan od ozbiljnijih problema u liječenju i skrbi za zdravlje nesuradnja i loša komunikacija između zdravstvenih djelatnika i pacijenata. I dok se na sve načine pokušavaju pronaći izvori dodatnog novca za zdravstvenu zaštitu i to uglavnom na teret zdravstvenih osiguranih, poseban financijski problem, koji je istaknula većina predavača, odnosi se na novac koji zdravstvu treba nadoknaditi državni proračun za zdravstvenu zaštitu određenih skupina osiguranih. Godišnje se to kreće oko 4,3 milijarde kuna, međutim, kako su uplate svake godine tek polovične, u posljednje je tri godine zdravstveni proračun zakinut za ukupno oko šest milijardi kuna. A koliko bi taj novac danas značio zdravstvenom sustavu ne treba posebno isticati!

DR. IVO BELAN

Lijekovi su često neprijatelji vozaču

DRUŠTVENA IZOLIRANOST ISTO JE TOLIKO ZNAČAJNA ZA UČESTALOST SMRTNOSTI KAO I PUŠENJE, POVIŠENI KRVNI TLAK, NEDOSTATAK FIZIČKE AKTIVNOSTI I OSTALI RIZIČNI FAKTORI

Sve je više vozača motornih vozila koji nisu svjesni utjecaja mogućih nuspojava lijekova na njihovu sposobnost vožnje. Ta činjenica izaziva veliku zabrinutost zdravstvenih djelatnika.

Čitav niz lijekova, antihistaminika i lijekova protiv bolova i temperature do sredstva za smirenje (sedativi, trankvilizanti) i antibiotika, mogu usporiti reakciju vozača i oštetiti njegovu sposobnost za vožnju. Mnogi lijekovi utječu na centralni nervni sustav na takav način da oštećuju upravo tu sposobnost. Više od pedeset posto reklamiranih lijekova sadrže upozorenje o nuspojavama, kao što su pospanost, poremećaji vida i vrtoglavica. Djelovanje injekcije za anesteziju kod vađenja zuba može kratko djelovati, ali se nuspojave mogu manifestirati i do 48 sati nakon injekcije. Neki liječnici kažu da se zbog toga može desiti da osoba ne postigne ponovno u potpunosti svoje reflekse ili sposobnost najboljeg prosuđivanja, čak i tijekom sljedeća dva dana. Neke tablete za spavanje mogu pokazivati hipnotičke učinke i do 14 sati, tako da lijek uzet večer prije može još uvijek djelovati dok ujutro vozite prema uredu.

Jedno često propisivano sredstvo za smirenje (trankvilizant) u svojoj uputi donosi upozorenje koje zabranjuje njegovu upotrebu za vrijeme vožnje motornog vozila. Proizvođač napominje: “Kao što je slučaj sa svim lijekovima koji utječu na centralni nervni sustav, pacijenti koji uzimaju ovaj lijek moraju biti upoznati s mogućim opasnostima ako se uključe u aktivnosti koje zahtijevaju potpunu mentalnu budnost ili skladnu koordinaciju pokreta. Za vrijeme terapije ne preporučuje se vožnja automobila”. Nažalost, velik broj korisnika lijeka ne poštuje to upozorenje.

Mnogi ljudi, neobazrivi na moguće rizike, koriste nekoliko lijekova istovremeno.

Oni mogu, primjerice, uzeti jedan trankvilizant ujutro, progutati antihistaminik (protiv alergije) ili sirup protiv kašlja (kod prehlade) za vrijeme dana i tada, nakon posla, uliti u sebe dva ili tri alkoholna pića. Takva praksa može biti posebno opasna za vozače motornih vozila zato jer višestruke sinergističke ili antagonističke interakcije tih kombinacija povećavaju težinu predvidljivih učinaka.

Alkohol i lijek, kad se uzmu zajedno, utječu na centralni nervni sustav razarajućim učinkom. Na primjer, tableta trankvilizanta u kombinaciji i s malom količinom alkoholnog pića, postaje uspavljujuća tableta. Budući da se učinci znatno razlikuju od osobe do osobe, količina konzumiranog alkohola ili lijeka ne treba biti velika. Ima liječnika koji tvrde da jedna tableta plus jedno piće može biti jednako kao četiri pića! Nije na odmet spomenuti još neke lijekove kod kojih je nužan poseban oprez. Spomenut ću neke grupe takvih lijekova: stimulansi, tablete za spavanje, sedativi, antidepresivna sredstva, sredstva za mršavljenje, lijekovi protiv povišenog krvnog tlaka, protiv grčeva, mučnine i povraćanja u trudnoći, protiv mučnine za vrijeme vožnje, lijekovi koji se upotrebljavaju u astmatičnim napadima i inzulin za liječenje šećerne bolesti.

Uglavnom, upozorenja o eventualnoj opasnosti uzimanja lijeka i istovremenog pijenja alkoholnih pića, nalaze se u uputi koja je priložena pakovanju svakog lijeka. Ovo se odnosi i na lijekove koje propisuju liječnici, kao i na one koji se kupuju bez recepta. I zato te upute treba uvijek pažljivo pročitati. Liječnici mogu puno učiniti u upozoravanju svojih bolesnika da neki lijekovi mogu smanjiti sposobnost za vožnju. A i sami pacijenti mogu pridonijeti svojoj sigurnosti postavljajući liječniku, među ostalim, i pitanja takve vrste.

B Profesore Ivkoviću, upravo ovih dana, saznali smo iz naših medija, da ortopedi iz Kliničke bolnice Sv. Duh, provode jedan svjetski značajan znanstveni projekt, za koji kažu da je revolucija u ortopedskoj kirurgiji. Vi ste voditelj toga projekta. Razumljivo, i naši čitatelji željno očekuju da nam kažete u čemu je bit toga projekta?

Radi se o multicentričnoj kliničkoj studiji koja se provodi u četiri europska grada: Baselu, Zagrebu, Milanu i Freiburgu. NosezKnee ili slobodnim prijevodom "iz nosa u koljeno" inovativna je metoda za liječenje oštećenja zglobne hrskavice koja je osmišljena u laboratoriju za tkivni inženjering Sveučilišne bolnice u Baselu u Švicarskoj, pod vodstvom jednog od vodećih svjetskih stručnjaka prof. Ivana Martina.

Nakon 20 godina razvoja i pretkliničkih ispitivanja, prvih 10 pacijenata prošle je godine operirano u Baselu, a upravo je zagrebački Sveti Duh prva svjetska bolnica izvan Švicarske gdje je taj postupak uspješno primijenjen. Radi se o fazi II kliničkog istraživanja kojim se ispituje revolucionarna metoda kojom se hrskavica uzeta iz nosne pregrade uzgaja u laboratoriju te potom presađuje u koljeno pacijenta. Kliničko ispitivanje sastavni je dio 5,2 milijuna eura vrijednog EU projekta BIO-CHIP (BIOengineered grafts for Cartilage Healing in Patients) koji sredstva dobiva putem glavnog instrumenta Europske unije za financiranje razvoja i istraživanja – Obzor 2020.

B Pročitali smo da je ta transplantacija umjetno uzgojene nosne hrskavice u koljena nedavno izvršena u dvoje pacijenata s lokaliziranim hrskavičnim oštećenjima. Može li se već nešto kazati o uspješnosti obavljenog zahvata?

Tako je, naime prije nekoliko dana uspješno smo obavili prve dvije transplantacije hrskavice i već nakon nekoliko dana pacijenti su otpušteni na kućno liječenje te nastavljaju rehabilitaciju prema programu. Osim mene u kirurškom timu bili su i doc. dr. sc. Damir Hudetz ortoped iz KB Sveti Duh te dr. Marcus Mumme, ortoped iz Sveučilišne bolnice u Baselu, koji je sudjelovao u razvoju te tehnologije. Iako je za sada prerano donositi bilo kakve zaključke o uspješnosti zahvata, dostupni rezultati liječenja pružaju razloge za velik optimizam. Naime, švicarski su kolege pod vodstvom dr. Mummea krajem prošle godine objavili svoja iskustva s prvih desetak operiranih pacijenata u časopisu Lancetu koji je zasigurno jedan od najprestižnijih svjetskih medicinskih časopisa

"Iz nosa u koljeno" liječenja oštećenja

NAKON 20 GODINA RAZVOJA I PRETKLINIČKIH ISPITIVANJA PRVIH DESET PACIJENATA U
BOLNICA IZVAN ŠVICARSKE GDJE JE TAJ POSTUPAK USPJEŠNO PRIMIJENJEN

(Mumme et al., Nasal chondrocyte-based engineered autologous cartilage tissue for repair of articular cartilage defects: an observational first-in-human trial. Lancet, 2016.). Iako se radilo o fazi I kliničkog istraživanja koja je za cilj imala utvrditi sigurnost i izvedivost metode, rezultati liječenja su odlični i sama studija se dalje nastavlja s dodatnim brojem odobrenih pacijenata.

B Saznajemo da je vaš tim, nakon Švicarske, prvi u svijetu koji će provoditi tu kliničku studiju, jednu od najvećih u svijetu. Koliko dugo će studija trajati?

Upravo smo mi u Kliničkoj bolnici Sveti Duh dobili tu čast da imamo svjetsku premijeru ove tehnologije, a samim protokolom studije planiramo operirati 27 pacijenata u Zagrebu. Uz ostale europske centre to čini ukupno 108 pacijenata, i zaista se radi o najvećoj kliničkoj studiji te vrste u svijetu. Sam projekt traje ukupno četiri godine, a za studiju su predviđene tri godine. Tijekom prve godine projekta prikupljali smo dozvole i dopuštenja od svih relevantnih institucija te pripremali sve logističke detalje. Naime, nakon što se uzorak hrskavice nosa uzme u Zagrebu on se u specijalnom mediju dostavlja u laboratorij u Njemačku gdje se posebnim postupkom stanice izdvajaju i umnažaju. Nakon što dobijemo zadovoljavajući broj stanica (50 milijuna) one se nasađuju na specijalnu kolagensku membranu te se tijekom sljedećih tjedana stvara hrskavica. Ono što je važno za naglasiti jest da se tim postupkom transplantira tkivo, a ne samo stanice i nosač što ovu metodu čini značajno drugačijom od svih sličnih metoda.

B Kakvu budućnost predviđate toj metodi liječenja i što to liječenje znači za pacijente?

no" – inovativna metoda nja zglobne hrskavice

ACIJENATA PROŠLE JE GODINE OPERIRANO U BASELU, A UPRAVO JE ZAGREBAČKI SVETI DUH PRVA SVJETSKA

N

Pretpostavljam da će velik dio kandidata za operativni zahvat dolaziti iz sportskih sredina.

Budućnost te tehnologije sasvim je sigurno dobra, no raširenost njene primjene ovisi o nizu različitih čimbenika koji se moraju povoljno poklopiti. Za početak potrebno je sačekati da vidimo kakvi će biti rezultati same studije. Potom je potrebno sam proces proizvodnje transplantata pojednostaviti i učiniti ga dostupnijim i jeftinijim. U tom smislu idealno bi rješenje bilo osnovati na nacionalnoj razini jedan klinički centar sa specijaliziranim laboratorijem koji bi transplantate proizvodio po principima dobre proizvodne prakse (tzv. GMP – Good Manufacturing Practice). Na kraju važno je da i osiguravajuća društva, koja to u konačnici plaćaju, prepoznaju dodanu vrijednost te tehnologije i uvrste ga na listu postupaka koji se može obaviti u sklopu obveznog ili dopunskog osiguranja. Primjerice, naši susjedi Slovenci sličan su postupak autologne transplantacije hondrocita provodili u okviru transplantacijskog programa, što je znatno olakšalo

primjenu u svakodnevnoj kliničkoj praksi. Osim te metode kojom uzgajamo hrskavicu, već su u poodmaklim stadijima istraživanja i nove metode uzgoja i regeneracije ligamenata, tetiva, meniska i kosti od kojih u budućnosti puno očekujemo.

B U čemu se sastoji rehabilitacija i koliko traje?

Sama rehabilitacija nakon operacije pojednako je važna kao i sam zahvat. Vrlo je precizno definirana i odgovara biološkim stadijima cijeljenja i prilagodbe zgloba na transplantat. Prvih 6 tjedana naši pacijenti hodaju uz pomoć štaka uz tzv. stabilizacijsku koljensku ortozu (steznik) koja je prvih sedam dana zaključana u ekstenziji (potpuno ispravljeno koljeno), a potom se postupno sve više savija. Od početka se izvode vježbe za jačanje mišića, prvo samo stezanjem (izometrična kontrakcija), potom pasivnim gibanjem, a na kraju i aktivnim gibanjem. Tijekom same rehabilitacije koristimo se i krioterapijom (hlađenjem) kao i upotrebom struje za jačanje muskulature. Povratak aktivnostima svakodnevnog života očekuju se nakon dva mjeseca, a puni trening i natjecanje mogući su tek nakon 9 do 12 mjeseci nakon operacije. Kompletan program rehabilitacije za naše je pacijente dostupan na web- platformi Videoreha, što značajno olakšava precizno i pravovremeno provođenje svih koraka.

B Je li istraživačka skupina, na čelu s Vama, dokazala da takvim zahvatima naši stručnjaci mogu parirati vrhunskim svjetskim znanstvenim timovima?

Nogometnim riječnikom mi već skoro deset godina uspješno igramo ligu prvaka, a činjenica da smo operaciju izveli prvi u svijetu, nakon švicarskih kolega koji su je osmislili, slobodno možemo proglasiti ulaskom u četvrtfinale. Na osvajanje ćemo još malo morati pričekati jer bi to značilo da smo tehnologiju osmislili, razvili i prvi primijenili, te da je u svijet krenula upravo iz Hrvatske. Uvjeren sam da u našoj zemlji postoji potencijal i za takve pothvate, ne samo u biomedicini već i drugim primjenjenim znanostima. Ono što je svakako potrebno promijeniti jest ulaganje u znanost i inovacije. Na žalost, prema trenutačno dostupnim podacima Eurostata Hrvatska je na začelju europskih zemalja po količini izdvajanja za znanost i istraživanje zajedno s Bugarskom i Rumunjskom, dok mnogo manja Slovenija ulaže tri puta više, a Srbija dva puta više od Hrvatske! Takav odnos političkih elita prema znanosti i inovacijama posve je nejasan s obzirom na činjenicu kako je nedvojbeno ustanovljena pozitivna korelacija između

ulaganja u znanost i inovacije i rasta BDP-a. Također je važno donijeti akcijske planove za stimuliranje hrvatskih znanstvenika na ostanak u Hrvatskoj, kao i poticanje mladih ka odabiru karijere u STEM (akronim sastavljen od početnih riječi za znanost, tehnologiju, inženjerstvo i matematiku) područjima.

B I na kraju, nešto sasvim izvan današnje teme, gdje je ortopedija danas u Hrvatskoj i jeste li zadovoljni s njezinim statusom?

Ortopedija se prvi put pod tim imenom spominje još davne 1741. godine u knjizi francuskog liječnika Nicolasa Andrya posvećenoj ispravljanju deformacija kralježnice u djetce, a naziv je skovao od grčkih riječi orthos (ispravan) i pais (dijete).

Danas je ortopedija moderna grana kliničke medicine koja se bavi bolestima i ozljedama koštano-mišićnog sustava odnosno sustava za kretanje. Sama ortopedija usko je vezana uz razvoj visoke tehnologije, a u zadnjih nekoliko desetljeća upravo su uporaba inovativnih materijala (titanija, polietilena, medicinskog čelika i sl.) kao i razvoj minimalno invazivnih tehnika (artroskopija) u potpunosti promijenili ortopediju. U svom velikom dijelu ortopedija je i operativna struka, a velik dio zahvata koje izvodimo spadaju među najuspješnije u medicini. Tako se, primjerice, ugradnja umjetnog zgloba kuka smatra najuspješnijim operativnim zahvatom u medicini uz prosječnu uspješnost od oko 95%. Ulaskom u EU i naša je zemlja započela proces harmonizacije svih medicinskih specijalnosti s pravnom stečevinom Unije.

Samoj specijalizaciji je promijenjeno ime te se sada zove ortopedija i traumatologija. Iako hrvatski ortopedi prate i primjenjuju moderna dostignuća europske i svjetske ortopedije, još uvijek ne možemo do kraja biti zadovoljni sa statusom ortopedije u Hrvatskoj. Neke od važnih pitanja koja su otvorena tiču se objedinjene javne nabave za ugradbene materijale (endoproteze), potom izrada registra ugrađenih endoproteza, ekonomska neodrživost cijena koje HZZO plaća za pojedine postupke, mali limiti odjela i klinika te na kraju razrada programa o specijalističkom usavršavanju iz Ortopedije i traumatologije uz definiranje ustanova za provođenje programa usavršavanja te kompetencija mentora koji mogu sudjelovati u programu.

Usprkos ovim otvorenim pitanjima, mislim da građani naše zemlje mogu biti vrlo zadovoljni razinom naše ortopedije i traumatologije te nam se s punim povjerenjem mogu obratiti sa svojim problemima vezanim uz sustav za kretanje.

KAKO PROVESTI ZDRAVO I SRETNO LJETO TE SPRIJEČITI BOLESTI I NEŽELJENE KOMPLIKACIJE

Mali ljetni koktel

UŽIVAJTE U LJETNIM MJESECIMA, U BLAGODATIMA SUNCA I MORA UZ KRATAK PODSJETNIK O ZAŠTITI SVOGA ZDRAVLJA I ZDRAVLJA SVOJIH NAJMILIJIH

Piše: Mirjana Žagar-Petrović, dr. med.

Za nadolazeće tople ljetne dane donosim vam nekoliko praktičnih savjeta kako provesti zdravo i sretno ljeto te spriječiti bolesti i neželjene komplikacije.

Spriječite proljev

Visoke ljetne temperature pogoduju razmnožavanju uzročnika u hrani, stoga se crijevne zarazne bolesti osobito bakterijske, ali i neki virusi (norovirus) češće javljaju ljeti. Neke namirnice, poput mesa (osobito peradi i mljevenog mesa) i mesnih prerađevina, mlijeka i mliječnih proizvoda, zatim sva jela pripravljena od jaja koji nisu dovoljno termički obrađena, poput kremastih kolača, sladoleda i majoneze u domaćoj proizvodnji osobito su prikladni za razmnožavanje bakterija. Nadalje, hrana koja nije dovoljno

termički obrađena, koja nije konzumirana unutar nekoliko sati od pripreme (od 2 do 4 sata), koja je čuvana na sobnoj temperaturi, namirnice ili već gotova pripravljena jela naknadno kontaminirane prljavim rukama mogu biti izvor crijevnih zaraznih bolesti ljeti.

Najčešći bakterijski uzročnici crijevnih zaraznih bolesti su bakterije iz roda Salmonella, te tzv. zlatni stafilocok koji luči enterotoksin otporan na zagrijavanje i kraću termičku obradu. Virusni su najučestaliji uzročnici akutnog proljeva osobito kod djece. Većina tzv. "crijevnih viroza" javlja se u zimskom periodu i uzrokovani su rota i adenovirusima, no mogu se pojaviti i ljeti. Najčešći uzročnici ljetnih crijevnih viroza su norovirusi (Norwalk). Za noroviruse je karakteristično da se prenose zagađenom hranom

i vodom, direktnim kontaktom zaražene osobe s nezaraženom, te zrakom putem aerosola iz dišnih putova. Norovirusi se osobito lake prenose u školama, dječjim vrtićima, staračkim domovima, ljetnim kampovima, bolničkim odjelima te su poznati kao uzročnici epidemijskog gastroenteritisa na krstarenjima.

U liječenju zaraznih proljeva i povraćanja najvažnije je spriječiti dehidraciju, odnosno gubitak tekućine i minerala iz organizma zbog učestalih vodenastih stolica, povraćanja i povišene temperature.

U liječenju je najvažnije: nadoknaditi tekuću i soli davanjem oralnih rehidracijskih otopina tzv. ORS i snižavati povišenu temperaturu. Ne uzimati antibiotike ako nije neophodno (antibiotici se daju samo u strogo indiciranim slučajevima, kod odre-

denih bakterijskih uzročnika i u određenim stanjima) i osigurati adekvatnu, laganu prehranu. Prvih dana bolesti dvopek, čaj, tost, banane, riža, suhi keksi i slani štapići smanjuju broj stolica i nadoknađuju izgubljeni sol. Dopuštena je kuhana hrana poput riže, žitarica, kuhanog povrća, nemasnog mesa (piletine, puretine, teletine), svježih banana, jabuka, nemasnih mliječnih proizvoda (svježi kravlji sir) i fermentiranih mliječnih proizvoda s dodatkom probiotika tzv. dobrih bakterija (lactobacillus, bifidobacterium). Potrebno je izbjegavati masnu, prženu i pečenu hranu, voćne sokove i slatkiše.

Kako spriječiti crijevne zarazne bolesti:

- pranjem ruku,
- temeljitim pranjem voća i povrća,
- dobrom termičkom obradom hrane,
- pravilnim čuvanjem i konzumiranjem hrane u razumnom roku (do dva sata nakon termičke pripreme),

- izbjegavanjem držanja hrane na sobnoj temperaturi i prigrivanje, osobito pokvarljive hrane,
- vodu i led nepoznatog porijekla valja izbjegavati,
- tijekom putovanja hranu čuvati u prijenosnim hladnjacima.

Spriječite zarazne bolesti na kupanju

Zarazne bolesti koje se mogu dobiti kupanjem (u anglosaksonskom govornom području imaju naziv recreational water illnesses/RWI) mogu biti različite i s različitim simptomima, ovisno kojim je putem uzročnik ušao u organizam. Uzročnici mogu u organizam ući preko usta, preko sluznica (oka, nosa, spolovila), oštećenja na koži i dišnim putovima.

Preko usta, gutanjem vode nastaju crijevne zarazne bolesti koje mogu biti uzrokovane različitim uzročnicima, poput Shigella, E. Coli, norovirusa, Giardia i Cryptosporidiuma. Zajednički simptom je proljev, poviše-

na temperatura i bolovi u truhu.

Preko tjelesnih sluznica mogu se dobiti neke tipično kupališne bolesti, kao što su virusna ili klamidijaska upala sluznice oka (tzv. kupališni konjunktivitis) ili upala mokraćnih putova. Preko mikropovreda na koži i sluznici, ali i preko zdrave sluznice oka i usta kod gutanja vode može doći do razvoja leptospiroze, naročito nakon kupanja u barama i vodama stajaćicama. Uzročnik te bolesti ulazi u organizam kroz male ozljede kože i ogrebotine ili kroz spojnicu oka, sluznicu usta ili ždrijela.

Kao posljedica zadržavanja vode u vanjskom zvukovodu ljeti nisu rijetke upale vanjskog zvukovoda.

Kupanjem u stajaćim vodama i ne adekvatno održavanim bazenima ljeti se najlakše možemo zaraziti virusima iz skupine enterovirusa. Enteroviroze su zajednički naziv za skupinu bolesti uzrokovane enterovi-

rusima, a obično se javljaju ljeti. Najčešći način prijenosa enterovirusa s čovjeka na čovjeka je tzv. fekalno-oralni, ali je moguć i kapljični – kašljanjem i kihanjem. Kao izvor infekcije u ljetnim mjesecima može biti i zagađena bazenska voda. Uzročnici ulaze u organizam preko probavnog sustava gutanjem vode, preko sluznica ili udisanjem vodenog aerosola, tj. sitnih kapljica. Kliničke manifestacije enterovirusnih infekcija su različite. Najčešće su febrilne bolesti s osipom, nespecifična febrilna stanja tzv. ljetna gripa, konjunktivitis, upala ždrijela praćena mučninom i povraćanjem, ljetni proljevi, serozni meningitis (upala mekih moždanih ovojnica) i niz drugih blažih ili težih bolesti koje većinom prolaze bez posljedica.

Osim navedenih bolesti kupanjem na bazenima postoji mogućnost prijenosa kožnih bolesti, osobito gljivičnih kožnih bolesti. Gljivice se zadržavaju na nečistim i vlažnim površinama oko bazena, na ručnicima i kupaćim kostimima, podovima u svlačionica-

ma i prostorima za tuširanje. Najčešća gljivična kožna infekcija je tzv. atletsko stopalo – infekcija kože stopala između prstiju, koja se može proširiti na cijelo stopalo i nokte. Stoga se preporučuje oko bazena, u svlačionicama nositi adekvatnu obuću, a ne hodati bosonog po mokrom podu.

Stvaran rizik od pojave navedenih zaraznih bolesti u većini slučajeva je malen, osobito kod zdravih odraslih osoba i djece školskog uzrasta. Kako bi se uklonio rizik nastanka zaraznih bolesti svi kupaci trebali bi se pridržavati nekoliko osnovnih pravila:

- ne ulazite u vodu ako imate proljev,
- izbjegavajte gutanje vode,
- izbjegavajte gledanje u vodi (osim u moru),
- ne zadržavajte se predugo u vodi, osobito mala djeca,
- prakticirajte dobru higijensku naviku: pranje ruku sa tekućom vodom i sapunom nakon toaleta i nakon mijenjanja dječjih pelena,
- tuširajte se prije i nakon kupanja u bazenu i drugim vodama stajaćicama (osim u moru), a kod kuće se ponovno okupajte toplom vodom i sapunom,
- uvijek koristite toalet za obavljanje nužde,
- malo djeci mijenjajte pelene u sanitarnom čvoru ili prostoru za mijenjanje pelena, a ne u blizini bazena, i na kraju
- ne zaobilazite jarak s hiperkloriranom vodom oko bazena.

Zdravo se hranite

Svako godišnje doba traži drugačiji način prehrane u smislu energetske unosa i izbora hrane. Toplo vrijeme, boravak na otvorenom i lagana prehrana s obiljem voća i povrća osnovna su obilježja ljetnih mjeseci. Zbog velikih vrućina organizam prirodno traži hranu koja je lako probavljiva, bogata sadržajem vode i minerala koji se gube znojenjem, a siromašna teže probavljivim mastima i bjelancevinama.

Kao idealna ljetna prehrana (ali i cjelogodišnja) je mediteranska prehrana koja se bazira na povećanom unosu ribe, maslinovog ulja, svježeg voća i povrća, orašastih plodova, cjelovitih žitarica, nemasnih mliječnih proizvoda i nemasnom mesu – piletina, puretina ili teletina obogaćenim svježim začinskim biljem poput kapara, bosiljka, ružmarina, lovora i mažurana. Ljetna hrana je vrlo lagana, osvježavajuća i što je najvažnije priprema je brza i jednostavna. Glavna odrednica ljetne prehrane su obilje svježeg

voća i povrća, riba i maslinovo ulje. Svježe voće i povrće sadrži veliku količinu vode, ima malu energetska vrijednost (ne deblja) te relativno mali sadržaj bjelančevina i masti, a bogato je vitaminima, mineralima, antioksidansima koji zaustavljaju štetne slobodne radikale i prehrambenim vlaknima koji pomažu u probavi. Riba je namirnica gotovo idealnog kemijskog sastava. Samo 15 dag kuhane ribe podmiruje 50% naših dnevnih potreba za bjelančevinama, vitaminom B12 i selenom uz malo kalorija. Riba je lako probavljiva, sadrži manje kolesterola, a bogata je magnezijem, selenom, vitaminima B6 i B12, niacinom i omega 3 masnim kiselinama.

Maslinovo ulje je lako probavljivo i ima zaštitno djelovanje na organizam te prevenira pojavu brojnih bolesti. Bogato je nezasićenim masnim kiselinama, vitaminom E, sterolima i polifenolima koji smanjuju rizik od malignih bolesti i štite nas od prijevremenog starenja. Izbjegavajte masnu, tešku, preslanu i preslatku hranu, te hranu koja napuhava.

Spriječite dehidraciju

Ljetni se zbog vrućina tijelo dosta znoji stoga je potrebno povećati unos tekućine, a kao najidealnija i najzdravija tekućina je voda. Preporučeni dnevni unos vode je od 1,5 do 2,5 litre na dan. Osim vode savjetuje se unos nezaslađenih biljnih čajeva, svježih voćnih sokova, izotoničnih napitaka i bistrich povrtnih juha, a alkoholna, gazirana i zaslađena pića te pića bogata kofeinom treba izbjegavati ili unositi u vrlo malim količinama jer pojačavaju dehidraciju i djeluju stimulatивно.

Spriječite prekomjerno izlaganje suncu

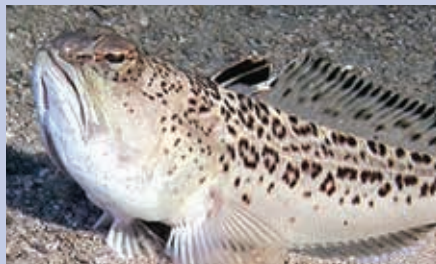
Zbog neadekvatnog izlaganja kože suncu, mogu nastati opekline od sunca i alergijske reakcije na sunce. Kako bi spriječili neželjene komplikacije kratkoročne i dugoročne (rak kože) potrebno je izbjegavati aktivnosti u sredini dana kada su sunčeve zrake najjače (11-16 sati), dok ste na otvorenom boravite u hladu, kožu zaštitite kremama za sunčanje s visokim zaštitnim faktorom (SPF 30-50), nosite laganu, svijetlu i prozirnu odjeću, a glavu zaštitite šeširom ili kapom. Od visokih vrućina zaštitite se boravkom u rashlađenim i zatamnjenim prostorijama kuće, dovoljnim unosom tekućine i laganom prehranom.

Nadam se da vas ovaj mali ljetni koktel savjet za nadolazeće ljeto nije obeshrabrio za uživanje u ljetnim mjesecima, u blagodatima sunca i mora već vam poslužio kao kratki podsjetnik kako bi zaštitili svoje zdravlje i zdravlje svojih najmilijih.

"Susreti" s morskim životinjama

Za vrijeme plivanja i rekreacije u vodi mogući su i neugodni „susreti“ s morskim životinjama, poput ribe pauka, škarpine, meduze i morskih ježeva.

Riba pauk

Najotrovnija riba u našem Jadranu je riba pauk, uglavnom obitava u morskim, pjeskovitim plićacima, a stradaju obično kupaći koji hodaju bosonogi. Na mjestu uboda, a obično je to ruka ili noga javlja se jaka bol, otok te prvo bljedilo, zatim crvenilo ozlijeđenog dijela tijela, koje na kraju poplavi.

Prva pomoć kod uboda na otrovne bodlje ribe pauk je vruća voda budući da je riblji otrov termolabilan. Nakon uboda potrebno je izvaditi eventualne zaostale dijelove otrovnog aparata. Ozlijeđeni dio tijela (najčešće ruke ili noge) potrebno je uroniti u onoliko vruću vodu (50 – 60 °C) koliko možemo podnijeti (a da ne dođe do opekline) u trajanju od 30 do 90 minuta. Najbolje je postupno dodavati sve topliju vodu. Ponekad je potreban i manji kirurški zahvat, kao i davanje antihistaminika i kortikosteroida.

Meduze

Meduze su morske životinje koje su odgovorne za više otrovanja nego bilo koje druge morske životinje. Nakon dodira s meduzom javlja se jaka bol žarećeg tipa. Na mjestu dodira javljaju se crvene papule koje mogu prijeći u mjehuriće u početku vodenaste, a kasnije gnojne, praćene krvarenjem i ljuštenjem kože. Dodirom veće površine tijela s eventualno većim brojem meduza može doći do opće reakcije organizma u vidu slabosti, mučnine, povraćanja,

nja, glavobolje, bolova u mišićima i mišićnog spazma.

Prva pomoć nakon dodira s meduzom

Prva pomoć nakon neželjenog susreta s meduzom je uklanjanje njezinih krakova s kože, no ne pokušavajte uklanjati žarnike golim rukama jer ćete ozlijediti i ruke. Mjesto uboda potrebno je dobro isprati slanom vodom (ne slatkom) kako bi se lovke isprale. Ako se ispiranjem ne uklone žarnice, treba ih posuti pijeskom ili brašnom i sastrugati čvrstom karticom (npr. osobna karta ili kreditna kartica). Koža se ne smije trljati jer bi se time izazvalo daljnje pucanje žarnih stanica.

Za zaustavljanje otpuštanja otrova koji ispušta meduza koristi se ocat, dok je slatka voda kontraindicirana jer aktivira otpuštanje otrova. Ozlijeđeni dio tijela potrebno je umakati u ocat ili stavljati obloge od octa. U nedostatku octa može poslužiti i limunov sok. Radi inaktivacije zaostalog otrova korisna je primjena paste ili otopine magnezijevog sulfata (može se kupiti u ljekarnama). Antihistaminska ili kortikosteroidna krema ili mast primjenjuje se radi ublažavanja upalne reakcije kože.

Morski ježevi

Većina ozljeda od bodljivi morskih ježeva nastaje nakon što se bodlje polome i ostaju u koži uzrokujući lokalne reakcije. Na mjestu uboda dolazi do crvenila i otoka. Ako se ne uklone mogu migrirati u dublja tkiva i uzrokovati granulomatoznu reakciju i dermatitis. Bodlju morskog ježa potrebno je odmah ukloniti. Ocat otapa većinu površinski smještenih bodlji te se kao prvu pomoć preporučuje natapanje rane u ocat ili stavljanje obloga od octa. Ubodno mjesto potrebno je dezinficirati alkoholnom otopinom ili nekim drugim dezinficijensom kako bi se spriječila sekundarna bakterijska infekcija.

Kod opsežnih promjena i pojave sekundarne bakterijske infekcije potrebno je zatražiti liječničku pomoć.

TREĆA POSLOVNA KONFERENCIJA ODRŽANA U LOVRANU OKUPILA BELUPOVCE SA 17 EUROPSKIH TRŽIŠTA

Ambicija i vjernost optimizmu me

BELUPO JE SNAŽNO IZVOZNO ORIJENTIRANA KOMPANIJA KOJA NA HRVATSKOM TRŽIŠTU OSTVARUJE 47,6 POSTO PRIHODA OD PRODAJE, DOK 52,4 POSTO OSTVARUJE NA 16 INOZEMNIH FARMACEUTSKIH TRŽIŠTA

Nije važno kako puše vjetar, nego kako postavite jedra. Mi u Belupu jedra postavljamo tako da nam vjetar bude saveznik i da, promišljajući budućnost, razmišljamo odvažno i ambiciozno. Radujemo se razmjeni znanja i iskustava te druženju, vjerujući da će ono umnogome pridonijeti razvoju svakog pojedinog tržišta i Belupa u cjelini, čulo se na 3. Belupovoj poslovnoj konferenciji, koja je od 28. do 31. svibnja okupila u Lovranu pedesetak sudionika sa svih Belupovih tržišta – Hrvatske, Slovenije, Poljske, Češke, Slovačke, Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore, Makedonije, Kosova, Rusije, Ukrajine i Kazahstana.

“Koku će tržišnu poziciju te koliki će utjecaj i snagu imati Belupo 2022. ovisi o svima nama. Tim može donositi kreativna i inovativna rješenja jedino ako je svatko od nas spreman modificirati svoju ideju i nadograđivati je u smjerovima u kojima pr-

vočno nije predvidio. Jer, onaj tko misli da ne može biti bolji već je prestao biti dobar”, poručio je predsjednik Belupove Uprave Hrvoje Kolaric otvarajući poslovnu konferenciju. Zato mi i učimo dalje.

Okupljanje, rad i druženje u lovranskom hotelu Excelsior bili su sjajna prigoda za

podsetiti se da nam budućnost osiguravaju novi proizvodi i nova tržišta, a uspjeh donose hrabri i odvažni pojedinci fokusirani na cilj. Bila je to prigoda i za upoznavanje kolega sa svih Belupovih tržišta s višestruko povećanim proizvodnim kapacitetima i zahtjevnom tehnologijom koju smo usvojili

Među najjačim su polugama uspjeha

PREDNJAČIMO I U RAZVOJU NOVIH INOVIRANIH PROIZVODA, KOJI SU SA VIŠESTRUKO POVEĆANIM PROIZVODNIM KAPACITETIMA TEMELJ ZA JAČI ISKORAK NA POSTOJEĆA I OSVAJANJE NOVIH FARMACEUTSKIH **TRŽIŠTA**

Rast prihoda od prodaje

Predsjednik Belupove Uprave Hrvoje Kolarić podsjetio je kolege da su u prvom kvartalu 2017. prihodi od prodaje Belupa iznosili 189,6 milijuna kuna, što predstavlja rast od 4 posto u odnosu na usporedno razdoblje prethodne godine. Na navedeni rast prodaje najviše su utjecali vlastiti brandovi koji su ostvarili rast prihoda od 4,3 posto.

dovršetakom gradnje i opremanja te početkom proizvodnje u dvjema novim tvornicama – krutih, polukrutih te tekućih oblika lijekova, najvećom greenfield investicijom u Hrvatskoj, u koju je uloženo 70 milijuna eura i koja zapošljava dvije stotine novih zaposlenika.

Prvoga dana Konferencije održane su tri radionice. Za kolege sa 17 europskih tržišta radionice su održali Tatjana Šešok, Mirna Briški, Marina Krstanović, Tatjana Ajhler Đuretek, Vedrana Thur, Silvija Auer te Anica Job. Bila je to jedinstvena prigoda da se sudionici Konferencije pobliže upoznaju s procesima s kojima u svakodnevnom radu nemaju previše doticaja – razvojem poslovanja (pipelineom), opsežnom regulativom te nužnom što realnijom procjenom količina koje će ugovorom biti definirane radi što kvalitetnijeg planiranja proizvodnje. Timovi su bili podijeljeni prema regijama dok su timovi iz sjedišta kompanije bili podijeljeni prema temama. Zadatak svih je bio osvijestiti nužnost jače prisutnosti na međunarodnim tržištima poboljšanjem svih procesa, a osobito planiranja proizvodnje. Svi su bili suglasni da valja poboljšati i interne procese, kako bismo na tržištu lakše i brže lansirali nove proizvode, pri čemu izravna komunikacija ima gotovo presudnu ulogu.

Drugi dan Konferencije bio je posvećen planovima i perspektivama poslovanja svih Belupovih tržišta do 2022. godine. Ključna događanja, portfelj te projekcije poslovanja u 30 minutnim su prezentacijama iznijeli direktori svih Belupovih tržišta – Ivo Mušura i Ivana Radić-Čavlina, Štefica Akrapović, Nevenka Urošević, Lidija Arsoška, Sonja Planinc, Pavel Petrovič, Jan Kočar, Olga Grobova, Tetyana Strashnuk, Altnaj Dairbekova, Hrvoje Perković te Denisa Bambir. Novi su proizvodi i širenje portfelja ključni pokretači dugoročnog razvoja kompanije. Uspješniji možemo biti stavimo li fokus na širenje portfelja molekula iz vlastita razvoja, ali i kroz proizvode koji dosad nisu bili dijelom portfelja svih naših tržišta. Valja nam svakako i poboljšati interne procese kako bismo na tržištima brže i lakše lansirali nove proizvode, suglasili su se članovi svih timova. Nakon dvodnevna druženja osvijestili smo da su ambicija i vjernost optimizmu među najjačim polugama uspjeha. Djelujmo tako i na ljude oko sebe i budimo tim.

8. KONGRES KOORDINACIJE HRVATSKE OBITELJSKE MEDICINE

Belupo uspješno među 50 kompanija predstavio

VIŠE OD 700 LIJEČNIKA IZ SVIH KRAJEVA HRVATSKE, ZAJEDNO S PREDSTAVNICIMA FARMACEUTSKIH KOMPANIJA, S PREDAVANJA I RADIONICE BILE POSVEĆENE BOLESTIMA S KOJIMA SE LIJEČNICI OBITELJSKE MEDICINE SVAKODNEVNO

Piše: Vesna Šuker, dr. med.

Već tradicionalno dobro posjećeni kongres liječnika obiteljske medicine – KoHOM 2017. i ove godine privukao je više od 700 liječnika iz svih krajeva Hrvatske, zajedno s predstavnicima farmaceutskih kompanija brojao je i više od 800 sudionika. Ove godine liječnici su imali tu sreću da su par dana prije dovršeni radovi na novoizgrađenom kongresnom djelu hotelskog kompleksa hotela Solaris i da je otvorenjem 8. kongresa koordinacije obiteljske medicine zapravo kongresni centar "pušten u pogon" na zadovoljstvo sudionika.

Osim predavanja koja su bila u velikoj kongresnoj dvorani, koja prima i više od 1000 sudionika i u kojoj se mogu pregledno pratiti predavanja na četiri velika videozida, organizirano je i niz radionica po manjim dvoranama, paralelne sekcije, koje su često zadavale "muku" liječnicima zbog istovremenog održavanja pa su se ponekad teško mogli odlučiti u kojoj radionici sudjelovati.

Što sam saznala iz "prve ruke", hvaljene su bile radionica o nutricionizmu i radionica "smijeh kao terapija", ali ne zaostaje ni radi-

onica o hitnim stanjima. Spektar tema bio je široko raspoređen pa je uistinu svatko mogao naći vrlo zanimljive teme koje su obra-

12. KONGRES HRVATSKOG DRUŠTVA ZA DIGESTIVNU KIRURGIJU S MEĐUNARODNIM SUDJELOVANJEM

Učinkovita razmjena znanja i iskustava liječnika

Piše: Irena Pavačić, dr.med., mag.admin.sanit.

Belupo je s izložbenim prostorom sudjelovao na 12. Kongresu Hrvatskog društva za digestivnu kirurgiju s međunarodnim sudjelovanjem koji je održan u Opatiji od 07. do 10. lipnja 2017.godine u Grand Hotelu Adriatic.

Suorganizatori kongresa bili su: Hrvatski liječnički zbor, Hrvatsko društvo za digestivnu kirurgiju, Društvo medicinskih sestara/tehničara digestivne kirurgije, Klinika za kirurgiju, KBC Rijeka, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci, te Sveučilišna bolnica St. Mark's.

U sklopu kongresa održao se i 1. Kongres Društva medicinskih sestara/tehničara digestivne kirurgije.

Kongres se već održava tradicionalno i okupio je oko 600-tinjak stručnjaka, a ovaj put su se pridružili i predstavnici bolnice St. Mark's iz Londona u sklopu St. Mark's

Day-a na kojem su stručnjaci s ovog uglednog britanskog i međunarodnog referalnog centra za bolesti crijeva zajedno s domaćim stručnjacima predstavili nove spoznaje i do-

stignuća na području digestivne kirurgije. Glavne teme ovogodišnjeg 12. Kongresa Hrvatskog društva za digestivnu kirurgiju bile su: edukacija u abdominalne kirurgiji,

o svoje proizvode

SUDJELOVALO JE NA KONGRESU ČIJA SU
VNO SUSREĆU

đene što predavanjima što radionicama. Na neki način nezahvalno je isticati pojedine, jer govorilo se i o dijabetesu, kroničnoj opstruktivnoj bolesti pluća, metaboličkom sindromu, reumatoidnim bolestima, cjepivima, anemijama, stresu, boli, astmi, Alzheimerovoj bolesti i nezaobilaznim srčanim bolestima te brojnim drugim s kojima se liječnici obiteljske medicine svakodnevno susreću.

Osim liječnika obiteljske medicine kongresu su prisustvovali i medicinske sestre.

Od izlagača možemo istaknuti da je bilo gotovo 50 kompanija koje su sudjelovale u Kongresu i imale priliku predstaviti svoje proizvode.

Mogu sa zadovoljstvom reći da su liječnici obiteljske medicine vrlo rado dolazili do našeg izložbenog prostora pozdraviti nas, podružiti se s nama, izraziti zadovoljstvo s Belupom, našim portfeljom, ljudima, a i ono što veseli, smjerom kojim Belupo ide misleći pritom na novootvorene tvornice i nova radna mjesta.

nja bolesnika

ERAS u abdominalnoj kirurgiji, divertikularna bolest, teme za specijalizante, kolorektalni karcinom, upalne bolesti crijeva, karcinom želuca, okrugli stol o uvođenju smjernica (algoritma) od strane društva, slobodne teme, dok su glavne teme na 1. Kongresu Društva medicinskih sestara/tehničara digestivne kirurgije bile: enteralna prehrana u kirurgiji, enterostomalna terapija u kliničkoj praksi, kirurško liječenje pretilosti, izazovi edukacije i komunikacije u skrbi za kirurške bolesnike, sestrinstvo u Hrvatskoj danas, organizacija rada na kirurškom odjelu, zdravstvena njega bolesnika nakon laparoskopske operacije, te zdravstvena njega i zdravlje medicinskih sestara na digestivnoj kirurgiji.

Tijekom kongresa sudionici su mogli susresti kolege iz struke, te kroz stručna predavanja i zajedničko druženje razmijeniti znanja i iskustvo u diskusijama, a sve u cilju što uspješnijeg liječenja bolesnika.

XIII. SAVJETOVANJE FARMACEUTA

Ljekarnik i liječnik – suradnjom do uspješnije zdravstvene skrbi

CILJ JE POSTIĆI POBOLJŠANJE SURADNJE LIJEČNIKA I LJEKARNIKA NA SVIM RAZINAMA ZDRAVSTVENOG SUSTAVA, OD PRIMARNE DO TERCIJARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Piše: Ljiljana Vranešić, mr. pharm.

Savjetovanje farmaceuta u organizaciji Udruženja farmaceuta Istre i Kvarnera i Hrvatsko farmaceutsko društvo pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske održano je krajem svibnja u Umagu. Krovna tema Savjetovanja bila je "Ljekarnik i liječnik – suradnjom do uspješnije zdravstvene skrbi".

Savjetovanju je prisustvovalo približno 500 sudionika iz cijele Hrvatske i regije. U radnom dijelu farmaceutima su se ove godine pridružili predstavnici liječničke struke. Cilj savjetovanja bio je ostvarivanje vizije moderne, učinkovite i u cijelosti održive zdravstvene skrbi koja treba biti dostupna svima, kao i postići poboljšanje suradnje liječnika i ljekarnika na svim razinama zdravstvenog sustava, od primarne do tercijarne zdravstvene zaštite. Svoj doprinos u stručnom dijelu savjetovanja dala je i farmaceutska industrija svojim stavom i zauzimanjem za etičnu, transparentnu i učinkovitu suradnju s liječnicima i farmaceutima.

Naglašeno je kako će budućnost zdravstve-

nog sustava trebati drugačije educirane zdravstvene radnike, one koji će bolje ovladati specifičnim tehnikama i biti uže specijalizirani u svom radu nego što je to danas.

Govorilo se o potrebi značajnije uloge bolničkog farmaceuta u suradnji s liječničkim timom u bolnicama, kao i bolja suradnja s farmaceutima u vanjskim ljekarnama.

Na savjetovanju je predstavljen Priručnik za samoliječenje u izdanju udruge CASI (Hrvatska udruga proizvođača bezreceptnih lijekova). Na PHARMA-panelu o destigmatizaciji farmaceutske industrije u javnosti i doprinosu stručnoj zajednici govorili su predstavnici farmaceutske industrije, veletrgovlja, inovativne farmaceutske inicijative, farmaceuta i liječnika. Održana su i dva stručna foruma "Liječnička i ljekarnička profesija u Hrvatskoj – Budućnost pred nama ..." i "Aktualnosti iz Hrvatske ljekarničke komore – Što nas očekuje?" Kao i uvijek, Belupo d.d. sudjelovao je na Savjetovanju svojim izložbenim prostorom dajući podršku struci za ostvarenje vizije moderne, učinkovite i u cijelosti održive zdravstvene skrbi.

OSMA KONFERENCIJA KONTROLINGA

“Instrumenti kontrolinga”

U LANCU STVARANJA VRIJEDNOSTI POSLOVANJA PODUZEĆA INSTRUMENTI KONTROLINGA POMAŽU KVALITETNO PLANIRANJE I UPRAVLJANJE, I NA OPERATIVNOM I NA STRATEŠKOM NIVOU

Piše: mr. sc. Melita Matić, MBA, rukovoditeljica kontrolinga

U organizaciji “Poslovne učinkovitosti” 9. lipnja 2017. godine u hotelu Westin održana je 8. konferencija kontrolinga pod nazivom “Instrumenti kontrolinga”. Na Konferenciji, održanoj pod pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović, Ministarstva financija Republike Hrvatske te Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta, uz brojne uvažene predavače, glavni govornik bio je prof. dr. Ronald Gleich, član Uprave IGC – International Group of Controlling, predsjednik Uprave Horváth Akademie, članice konzultantske grupe Horváth&Partners iz Njemačke, predsjednik Uprave renomiranog instituta za inovacije SITE – Strascheg Institute for Innovation, Transformation and Entrepre-

neurship te profesor i predstojnik katedre za industrijski menadžment na EBS Business School, EBS Universität für Wirtschaft und Recht. Konferenciji je prisustvovalo

200-tinjak sudionika iz područja kontrolinga i menadžmenta, a u ime Belupa člаница Uprave mr. Ksenija Punčikar, dipl. oec., MBA.

“Primjena instrumenata kontrolinga u praksi”

U sklopu Konferencije organiziran je okrugli stol o temi „Primjena instrumenata kontrolinga u praksi“ čiji su sudionici govorili koliko oni u svojim poduzećima koriste pojedine instrumente i kakva su njihova iskustva. Zaključak je bio da se više koriste operativni od strateških instrumenata, odnosno da su neke krizne situacije pridonijele njihovoj većoj primjeni i većem značaju Kontrolinga kao službe. Također naglašena je potreba boljeg povezivanja akademske zajednice i realnog sektora u smislu razmjene znanja i

iskustava pogotovo u dijelu veće primjene strateških instrumenata.

Predstavnik organizatora dr. sc. Mladen Meter, konzultant za kontroling i financije, Certified Controller, direktor Poslovne učinkovitosti d.o.o., predstavio je knjigu "Instrumenti kontrolinga" o rezultatima istraživanja u primjeni instrumenata kontrolinga u praksi. U primjeni strateških instrumenata kontrolinga prosječna ocjena iznosi 2,4, s

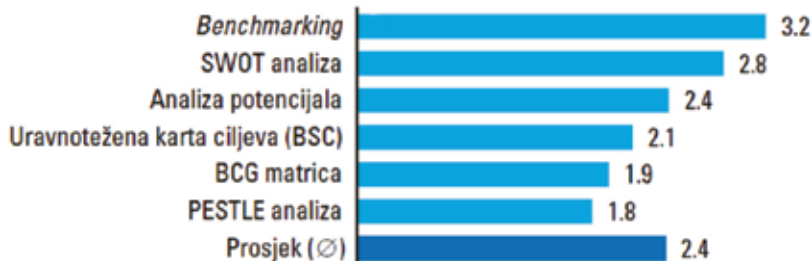
tim da se u praksi najviše upotrebljava instrument benchmarking (3,2), a najmanje PESTLE analiza (1,8). U primjeni operativnih instrumenata kontrolinga prosječna ocjena je nešto veća nego kod strateških instrumenata i iznosi 3,2.

U poslovanju poduzeća bitno je stvarati vrijednost, odnosno u fokusu nije samo ostvarenje prihoda i profita nego je fokus i na strateškom upravljanju što dugoročno treba

povećati vrijednost poslovanja. U lancu stvaranja vrijednosti poslovanja poduzeća instrumenti kontrolinga pomažu da se kvalitetno planira i upravlja i to kako na operativnom tako i na strateškom nivou. Različiti instrumenti koriste se za postizanje različitih ciljeva, a sama implementacija i primjena ovisi o menadžmentu i kontrolingu samog poduzeća, odnosno njihovoj suradnji. Dobar primjer te suradnje vidljiv je kroz sustav operativnog planiranja koje postoji u Belupu. Upravo sam o toj temi održala prezentaciju na kojoj sam kao primjer iz prakse navela proces operativnog planiranja – kreiranje planskih aktivnosti za iduće razdoblje. Izlaganje je obuhvatilo vremenski okvir i svrhu planiranja, smjernice i informacijsku podlogu, uzročno-posljedične veze između planova, na koji način se objedinjavaju svi planovi u rezultat poslovanja te realnost i kvaliteta donesenog plana. Svrha operativnog planiranja je da iz godine u godinu želimo biti bolji, da učimo na vlastitom primjeru, da lakše i brže uočimo probleme, odnosno njihova riješena, a sve s ciljem određivanja pravca budućega djelovanja. Top down – bottom up način planiranja pokazao se dobrom praksom gdje s jedne strane top menadžment daje smjernice na tragu strategije, a s druge strane tržišta odozdo planiraju svaki pojedini proizvod, cijenu, trošak... pri čemu planovi nižih hijerarhijskih jedinica postaju dio planova viših hijerarhijskih jedinica. Jasne uzročno posljedične veze između planova, gdje se zna što se kada i nakon čega planira, u konačnici daju plan koji funkcionira kao jedan mehanizam. O realnosti i kvaliteti donesenog plana mogli bi mnogo pisati, ali ono što ovdje želim istaknuti je da je pri planiranju važno sljedeće:

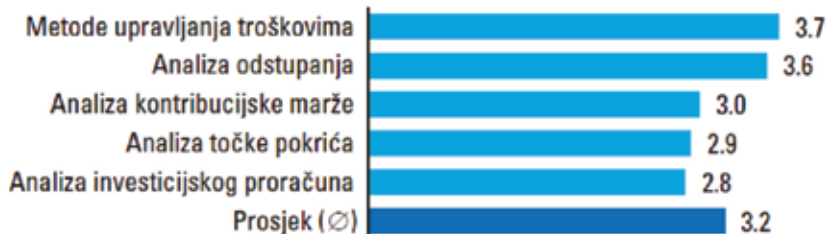
- Scenario analize – koje pokazuju utjecaj pojedinih varijabli koje značajno utječu na rezultat poslovanja.
- Upravljanje odstupanjima – radi se o upravljanju promjenama, odnosno kako uspješno i brzo možemo ponuditi objašnjenja i rješenja za odstupanja koja se pojavljuju.
- Uravnoteženost rezultata poslovanja – "domino efekt", na koji način promjena jedne pozicije utječe na druge pozicije.
- Usporedba s proteklim periodima – važno je uvijek biti bolji odnosno u plan ugrađivati sva nova znanja i težiti stvaranju bolje tržišne i ekonomske pozicije.
- Strateška orijentiranost – sve što radimo danas mora biti na tragu zacrtane strategije odnosno moramo se iznova pitati da li su aktivnosti koje planiramo u bližoj budućnosti dovoljne da bi dugoročno ostvarili svoje ciljeve.

Primjena strateških instrumenata kontrolinga

Izvor: Istraživanje „Primjena instrumenata kontrolinga u praksi”, 2017.

Primjena operativnih instrumenata kontrolinga

Izvor: Istraživanje „Primjena instrumenata kontrolinga u praksi”, 2017.

LONDON - EUROPSKI KONGRES FARMAKOVIGILANCIJE 2017

Usklađenost farmakovigilancijskog sustava s zahtjevima uspješnog poslovanja farmaceutske kompanije

KONGRES JE OKUPIO VIŠE OD 100 STRUČNJAKA IZ FARMACEUTSKE INDUSTRIJE, AKADEMSKIH USTANOVA, INFORMATIČKIH TVRTKI I UGOVORNIH ISTRAŽIVAČKIH USTANOVA S TRŽIŠTA EUROPE, SAD-A I AZIJE

Piše: Tatjana Ajhler Đuretek, dr. med., mr. sc., rukovoditeljica Medicinskih poslova i farmakovigilancije, EU QPPP

Pod nazivom "Pharmacovigilance Europe Congress 2017" u Londonu je od 24. do 25. svibnja održan Kongres na kojem sam sudjelovala kao pozvani predavač već drugi put s temom "GVPs – challenges to the generic industry and how to overcome them". Kongres je okupio više od 100 stručnjaka iz farmaceutske industrije, akademskih ustanova, informatičkih tvrtki i ugovornih istraživačkih ustanova s tržišta Europe, SAD i Azije koji su uključeni u istraživanja te praćenje sigurnosti primjene lijekova i organizaciju svih farmakovigilancijskih aktivnosti prema regulatornim zahtjevima EU legislative.

Unatoč osjećaju nesigurnosti potaknutom vijestima o terorističkim napadima, kao što je bio onaj u Manchesteru neposredno prije održavanja Kongresa, boravak i sadržaj Kongresa bili su vrlo bogati novim informacijama i interesantnim temama. Zanimljive prezentacije otvarale su brojna pitanja tako da su diskusije nakon predavanja bile produktivne i dinamične i pokušalo se odgovoriti na konkretna pitanja iz svakodnevnih prakse. Rasprave o pojedinim temama dale su uvid u različita rješenja za pojedine farmakovigilancijske aktivnosti koje su posljedica različitih organizacijskih

struktura u kompanijama. Pokazalo se da, u cilju veće sigurnosti bolesnika, svakako treba pojačati komunikaciju sigurnosnih informacija prema liječnicima i bolesnicima koji većinom nisu upoznati s aktivnostima koje provode proizvođači lijekova.

Predavanja koje sam pripremila odnosilo se na razlike u interpretaciji zahtjeva vezanih uz farmakovigilancijske aktivnosti koje se provode za inovativne i za generičke lijekove. Izazovi pred kojima se generički proizvođači nalaze u nastojanju da udovolje strogim zahtjevima farmakovigilancijske legislative su brojni. Generička industrija ima niz specifičnosti te je zbog toga važno odrediti na koji način će se određene aktivnosti provoditi, često za veliki broj lijekova koji generički proizvođači imaju u svom portfelju. Od samog stupanja na snagu nove EU farmakovigilancijske legislative 2012. pa do danas implementiran je cijeli niz novih aktivnosti koje do tada nisu bile obavezne za generičke lijekove, kao što su planovi upravljanja rizikom za sve lijekove, provođenje postmarketinških studija sigurnosti primjene lijekova, detekcija signala i niz drugih povezanih aktivnosti. Sve te ak-

FARMAKOVIGILANCIJSKI SUSTAV U BELUPU USPOSTAVLJEN JE I USKLAĐEN SA ZAHTJEVIMA EUROPSKE LEGISLATIVE

ktivnosti dovele su do potrebe povećanja broja djelatnika koji se bave farmakovigilancijom, što uključuje i povećane troškove edukacije. Praćenje i prikupljanje nuspojava za sve lijekove u portfelju te njihova evaluacija i prijavljivanje na regulatorna tijela jedna je od važnijih aktivnosti koja zahtijeva i postojanje kompjuterske baze nuspojava. Dodatno troškovi održavanja farmakovigi-

lancijskog sustava daleko su viši nego su bili ranije s obzirom na sve te nove aktivnosti. Provođenje svih potrebnih farmakovigilancijskih aktivnosti veliki je trošak za farmaceutsku industriju koji, među ostalim, zahtijeva da svaka kompanija ima čitav niz stručnjaka koji će održavati farmakovigilancijski sustav. Mnoge velike kompanije imaju u tom području zaposleno od nekoliko desetaka do stotinjak djelatnika. Manje kompanije koje si ne mogu dozvoliti takav trošak ili nemaju dovoljno adekvatnih stručnjaka za održavanje sustava često ugovaraju farmakovigilancijske aktivnosti s vanjskim stručnjacima, djelomično ili u potpunosti. Odabrat kvalitnog partnera u tom slučaju nije jednostavno, jer je potrebno dobro poznavati karakteristike koje takav ugovorni davatelj usluga mora imati. Stoga je jedna sekcija kongresa bila je posvećena upravo odabiru ugovornih davatelja usluga iz područja farmakovigilancije. I u slučaju dobro odabranog partnera,

ava preduvjet mpanije

odgovornost za sigurnost primjene lijeka i farmakovigilancijski sustav u cjelini je i dalje na nositelju odobrenja, odnosno kompaniji te provođenje svih aktivnosti treba biti kontinuirano i odgovorno nadzirano. U oba slučaja stručnjaci koji provode navedene aktivnosti moraju biti kompetentni s odgovarajućim iskustvom u području farmakovigilancije.

Belupo ima velik portfelj proizvoda koje treba sustavno pratiti. Farmakovigilancijski sustav u Belupu uspostavljen je i usklađen sa zahtjevima europske legislative. Međutim, daljnji razvoj i održavanje sustava ovisi prvenstveno o znanju i kompetenciji ljudi koji se tim područjem bave te je izuzetno važno kontinuirano obrazovanje i proširenje tima ljudi, kako bi se vlastitim snagama mogle provesti sve potrebne aktivnosti i u što manjem opsegu ugovarale usluge vanjskih partnera.

Velik naglasak na ovogodišnjem kongresu bio je i na novostima vezanim uz upravljanje i detekciju signala gdje se očekuju velike promjene i gdje će značajnu ulogu preuzeti nositelji odobrenja čija će odgovornost biti praćenje signala na nivou EU mogućnošću uvida u sve prijavljene slučajeve sumnji na nuspojave u Eudravigilance bazi. Nacionalna regulatorna tijela koja su do sada bila posrednik u prijavljivanju nuspojave u Eudravigilance bazu preusmjerit će navedene aktivnosti na nositelje odobrenja koji od 22. studenoga 2017. imaju obavezu sve slučajeve zaprimljenih nuspojave prijavljivati direktno u Eudravigilance bazu. Povećanje aktivnosti u tom području ukazat će na dodatnu potrebu zapošljavanja i edukacije djelatnika u tom segmentu. Aktivnosti nacionalnih regulatornih tijela bit će usklađene s novim procesima i to je nešto što će obilježiti svakako ovu i nekoliko sljedećih godina.

Sve te aktivnosti predmet su farmakovigilancijske inspekcije koja je postala uobičajena aktivnost u svim zemljama članicama, a usklađenost farmakovigilancijskog sustava preduvjet za uspješno poslovanje svake farmaceutske kompanije.

PREDSJEDNIK UPRAVE MARIN PUCAR SUDJELOVAO NA KONFERENCIJI "HRVATSKA KAKVU TREBAMO"

Hrvatska mora definirati arhitekturu svog brenda

DA BI IZGRADITLI PREPOZNTLJIVOST HRVATSKE U SVIJETU NUŽNO JE DONIJETI NACIONALNU I SVEOBUHVAATNU STRATEGIJU BRENDIRANJA HRVATSKE

U organizaciji Večernjeg lista u Zagrebu je krajem svibnja održana konferencija "Hrvatska kakvu trebamo", na kojoj je predsjednik Uprave Podravke, Marin Pucar, sudjelovao na panelu na temu brendiranja Hrvatske.

Uz Marina Pucara, na panelu "Koliko vrijedi oznaka "Made in Croatia" na globalnom tržištu", sudjelovali su i ministar turizma Republike Hrvatske Gari Cappeli, predsjednik HGK Luka Burilović, predavač na Fakultetu političkih znanosti Božo Skoko te Zvonimir Frka Patešić, izvanredni i opunomoćeni veleposlanik Republike Hrvatske u Rabatu u Maroku.

Sudionici panela razgovarali su na koji način graditi prepoznatljivost Hrvatske u svijetu te se složili da je nužno donijeti nacionalnu i sveobuhvatnu strategiju brendiranja Hrvatske u koju će biti uključeni akteri iz državne vlasti, nevladina sektora, razne agencije te kulturni i sportski sektor.

Na pitanje mogu li jaki proizvodi i brandovi poslužiti u izgradnji branda države, predsjednik Uprave Podravke Marin Pucar je istaknuo:

- U Podravki smo vrlo ponosni na našu Vegetu koja je i hrvatski ponos. Vegeta osim što je Hrvatska, je nacionalna i globalna. Istraživanje koje smo proveli u Poljskoj potvrdilo je da Poljaci danas osjećaju Vegetu kao svoj proizvod, kao svoj brend. Kad dođete u Veliku Britaniju, Vegeta se nalazi na poljskoj polici. To je ono što je najvrjednije i najsnažnije u Podravci. Hrvatska mora definirati arhitekturu svog branda. Za to je ključan nacionalni brend menadžment, koji bi upravljao cjelokupnošću nacionalnog identiteta.

Na prvom mjestu je to svakako turizam jer to je nešto čime se dičimo i čije ljepote su prepoznatljive.

Drugo su hrvatski sportaši koji su glavni promotori Hrvatske u svijetu. Podravka zasigurno može zauzeti važnu poziciju u području hrane. Višu fazu brendinga hrane postigli bi na način da sve faze koje sam ranije spomenuo spojimo u jednu. Tako bi za 15-20 godina mogli govoriti o brend imidžu ili brend poziciji Hrvatske.

Podravka potpisala sporazum s osječkim Sveučilištem

Sporazum o suradnji Podravke i osječkog Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera potpisan je krajem lipnja u Osijeku. Početak je to suradnje čiji je cilj spajanje znanja potrebnih za dobro brandiranje i plasiranje prepoznatljivih proizvoda na domaće i svjetsko tržište.

“Podravka, kao vodeća prehrambena i farmaceutska industrija gradi svoju strategiju i viziju na visokoobrazovanim kadrovima. Kadrovima koji se obrazuju, ne samo za vrijeme fakulteta i svog diplomskog školovanja, nego i nakon što diplomiraju i počnu raditi u Podravka Grupi”, rekao je predsjednik Uprave Podravke Marin Pucar. Također je istaknuo kako je ovo prvi korak u jačanju veza između Slavonije i Podravine uz intenciju povezivanja zelene i plave Hrvatske.

Prema riječima rektora osječkog Sveučilišta, Željka Turkalja, ovaj je sporazum najjednostavniji način za rješavanje postoje-

ćih potreba s obje ugovorne strane. Tako će suradnja biti dvosmjerna: organizirat će se edukativni programi za zaposlenike Po-

dravke s jedne strane, a s druge zajednička istraživanja od interesa za kompaniju i Sveučilište.

Brojnim aktivnostima Podravkini branitelji obilježili Dan državnosti

Obilježavanje Dana državnosti započelo je u četvrtak, 22. lipnja sudjelovanjem na sportskim natjecanjima u Koprivničkom Ivancu u kojima su uz predstavnike UBIUDR sudjelovale i druge braniteljske udruge s područja naše županije.

Potom je sljedeći dan delegacija UBIUDR sudjelovala u protokolu uz predstavnike MORH-a, MUP-a i drugih udruga gdje su zapaljene svijeće za sve poginule i nestale kod “Spomenika Hrvatskoj slobodi za branitelje iz Domovinskog rata” u središtu Koprivnice.

Isto tako, delegacija UBIUDR zapalila je svijeće i prisjetila se svih onih koji danas nisu više među nama, u tvorničkom krugu Po-

dravke kod spomenika “Vječiti plamen” te kod križa koji je UBIUDR podignula na gradskom groblju u Koprivnici.

Obilježavanje Dana državnosti završilo je u subotu, 23. lipnja turnirom u kuglanju koji je UBIUDR organizirala u suradnji s Kuglačkim savezom Koprivničko-križevačke županije. Najbolji rezultat postigla je ekipa Tvornice Voća, drugo mjesto zauzela je ekipa Mlina, dok je treće plasirana ekipa Pogona za poslove dorade.

Nakon uspješnog natjecateljskog djela nastavilo se druženje u dobrom raspoloženju te je zajednički stav svih sudionika da turnir postane tradicionalan uz sudjelovanje i drugih zainteresiranih ekipa.

Egis Pharmaceuticals PLC i Europska banka za obnovu i razvoj u Podravki

Predstavnici jedne od vodećih farmaceutskih tvrtki iz Mađarske, Egis Pharmaceuticals PLC te direktorica Europske banke za obnovu i razvoj za Hrvatsku, Mađarsku, Sloveniju i Slovačku posjetili su 27. lipnja središnjicu Grupe Podravka.

Tijekom posjeta, upoznali su se s Grupom Podravka, поближе Belupom kao farmaceutskim područjem poslovanja Grupe.

Podravki čak 18 odličja Superior Taste Award

– najcjenjenije nagrade u segmentu prehrane u svijetu

Podravka je i ove godine zabilježila veliki uspjeh na međunarodnom ocjenjivanju kvalitete te se okitila s 18 odličja Superior Taste Award, najcjenjenije nagrade u segmentu prehrane u svijetu.

Svi proizvodi prijavljeni na ocjenjivanje su i nagrađeni, što je najveći uspjeh Podrav-

kinih proizvoda, uručeno je na ceremoniji dodjele nagrada koja je održana 14. lipnja u Bruxellesu. Proizvode ocjenjuje žiri sačinjen od renomiranih europskih šefova kuhinja i sommeliera iz kulinarskih institucija, metodom slijepog testiranja, pri čemu među ostalim, osobitu važnost pridaju ocje-

ke na ovom prestižnom natjecanju do sada i potvrda izvrsnosti okusa u kategorijama u kojima su se natjecali. Pored toga, čak 5 Podravkinih proizvoda dobilo je maksimalnu ocjenu, 3 STA zvjezdice, što je najviše od kada se Podravka prijavljuje na ovo međunarodno ocjenjivanje kvalitete.

Po drugi puta, s 3 STA zvjezdice nagrađeni su Podravka krem juha kopriva, Podravka Urosal uvin čaj te Žito stoletni kruh s chia sjemenkama, a maksimalnu ocjenu dobili su još i Podravka krem juha brokula i cvjetača te Vegeta dimljena delikates slatka paprika.

Pored toga, znakom Superior Taste Award ove godine okitili su se i Vegeta Grill classic, Vegeta za meso, Podravka ajvar uprženi ljuti, Podravka ajvar uprženi blagi, Podravka pekmez od šljiva, Podravka povrtni temeljac, Lino lada kokos, Dolcela krema bundeva, Dolcela puding kokos, Žito heljdin kruh s orasima, 1001 CVET hot ginger čaj te 1001 CVET bio čaj za bebe. Prema ocjeni stručnog žirija Međunarodnog Taste & Quality Institute, priznanje Superior Taste Award, kao potvrda kvalitete

ni okusa, mirisa, teksture i izgleda proizvoda.

- Ponosni smo što je Institucija Superior Taste Award ove godine nagradila kvalitetu i izvrsnost okusa svih naših proizvoda prijavljenih na ovo prestižno natjecanje. To je veliki uspjeh za Podravku u iznimno jakoj konkurenciji internacionalnih brendova. Inovativnost i prepoznavanje potreba tržišta i potrošača, temelj je na kojem razvijamo nove proizvode i okuse, a ove nagrade potvrđuju da smo u tome uspješni. Također, one su i poticaj za daljnji razvoj novih proizvoda i okusa koji će prije svega zadovoljiti naše potrošače na tržištima diljem svijeta, istaknula je Ivana Kozbur, iz odjela Razvoja kulinarstva u Podravki, na ovogodišnjoj dodjeli priznanja najkvalitetnijim proizvodima u Bruxellesu

Podravka od 2008. godine sudjeluje na natjecanju Superior Taste Award te iz godine u godinu osvaja sve više odličja za kvalitetu, okus i dizajn svojih proizvoda. U periodu od 2008. do 2017., Podravkini su proizvodi nagrađeni s čak 91 nagradom Superior Taste Award.

Belupu Certifikat bonitetne izvrsnosti A+

Company Wall business d.o.o., dodijelio je Belupu digitalni certifikat bonitetne izvrsnosti A+ za 2017. Zahvaljujući svim zaposlenicima naša je kompanija, još jednom, dokazala izvrsnost i vjerodostojnost u svim aspektima poslovanja svrstavši se u sam vrh bonitetne izvrsnosti te najboljih tvrtki na portalu CompanyWall business.

Godišnji skupovi zaposlenika Belupa

Skupovi radnika održat će se u utorak, 11. srpnja 2017. godine u radničkom restoranu, na Danici 5, u Koprivnici, s početkom u 13.00 sati i srijedu 12. srpnja 2017. godine u sali za sastanke, na Savici 36, u Zagrebu s početkom u 13.00 sati.

DNEVNI RED SKUPA:

1. Izvješće o radu Radničkog vijeća
2. Izvješće o poslovanju Belupa d.d. i razvojnim planovima
3. Rasprava o podnijetim izvješćima s pitanjima i prijedlozima

Pitanja možete uputiti na mail adrese članova Radničkog vijeća mailom ili ih izravno ubaciti u sandučić.

Zašto se pacijenti ne pridržavaju

LOŠA SURADNJA BOLESNIKA U TERAPEUTSKOM PROCESU PROBLEM JE GLOBALNIH RAZMJERA KOJI ZADAJE VELIKE G

Piše: dr. Ivo Belan

Jedan od sljedećih razloga zašto se puno bolesnika disciplinirano ne pridržava liječenja je trošak u vezi s lijekovima. Zanimljivo, čak kad pacijenti dobiju lijekove i besplatno, situacija se samo neznatno poboljšava.

Zatim, deprimirani pacijenti (čest slučaj nakon preboljenog srčanog infarkta), koji boluju još i od neke kronične bolesti (npr. dijabetes), pokazali su 76 posto veću vjerojatnost da će loše surađivati u terapiji, u usporedbi s onima koji nisu patili od depresije.

Psihološke barijere

Ponekad, postoje i neke psihološke barijere koje se teško identificiraju i artikuliraju. Na primjer, bolesnici ne kažu svom liječniku: "Svaki put kad pogledam na bočicu s tabletama, to me podsjeti da sam bolestan" ili "Sklon sam zanemariti koristi koje će rezultirati u budućnosti sve dok se dobro osjećam danas". Takvi skriveni psihološki mehanizmi pridonose lošoj suradnji bolesnika vjerojatno daleko više nego što smo toga svjesni i pomažu objasniti zašto postojeće intervencije na suradljivosti pacijenata donose samo mala poboljšanja.

Neki od razloga lošeg pridržavanja bolesnika liječenju mogu biti naprosto zaboravljivost, nedostatak znanja o lijekovima i njihovoj upotrebi; kulturalna, zdravstvena i/ili vjerska vjerovanja o terapiji; poricanje bolesti ili podvojenost što se tiče svog zdravstvenog stanja; financijski problemi; nedo-

statak zdravstvene pismenosti i nedostatak društvene podrške.

Eksperti vjeruju da je zaboravljivost važna barijera suradnji pacijenata u terapiji. U jednom opsežnom ispitivanju na 10.000 bolesnika nađeno je da se oko 24 posto slučajeva pripisuje zaboravljivosti (u taj postotak ulazi i moja malenkost, jer često zaboravim uzeti svoj antihipertenziv uredno, premda mi kutijica lijeka stoji na glavnom stolu u stanu). Negdje do 20 posto bolesnika propusti uzimati lijekove zbog učestalih nuspjava lijeka; kod 17 posto bili su u pitanju novčani razlozi; 14 posto pacijenata je osjećalo

da njima nisu potrebni lijekovi – vjerovali su da će lijekovi imati male ili nikakve učinke na njihove bolesti.

Loša suradnja ako bolesnik ne osjeća očite simptome

Među pacijentima s kroničnim bolestima, kao što su visoki krvni tlak i visoki kolesterol, loša suradnja je najveća ako bolesnik ne osjeća neke očite simptome.

Znači li to da oni ne gledaju na dugu stazu? Možda. Međutim, ako mislite da su sami doktori nešto razboritiji, savjesniji, discipliniraniji, varate se. Oni imaju sklonost pona-

Tržište cjepiva protiv raka pora

Prema procjenama poslovne agencije GBI Research, svjetsko tržište cjepiva protiv raka utrostručit će se, od 2,5 milijarde dolara u 2015. godini, na 7,5 milijardi dolara u 2022. godini. To je snažan godišnji porast od 16,93 posto.

Najnoviji izvještaj agencije navodi da će terapijske vakcine, što je jedna vrsta imunoterapije i koje, usput, imaju nižu toksičnost nego tradicionalne kemoterapije, povećati ukupno preživljavanje teških, iscrpljenih

pacijenata i omogućiti da pacijenti prime više ciklusa terapije. Razumljivo, to će rezultirati značajnim porastom tržišta.

Analitičari agencije smatraju da će tržišni prostor za vakcine protiv zloćudnih tumora impresivno rasti tokom sljedećeg desetljeća i to zbog nekoliko razloga. Postoji velik broj cjepiva (više od 1200), koji su u fazi razvoja i koji čine gotovo 17 posto svih onkoloških preparata, koji predstavljaju najveće terapijsko područje.

propisane terapije?

GLAVOBOLJE FARMACEUTSKOJ INDUSTRIJI

šati se kao i svaki drugi. Direktor Instituta za istraživanje zdravlja u Denveru, prof. John Steiner, kad drži predavanja liječnicima, voli im kazati da dignu ruku oni koji su nekad uzeli antibiotik. Mnoge se ruke dignu. On ih tada zapita koliko njih je uzimalo antibiotik onoliko dana koliko medicina propisuje, dakle i onda kad su im simptomi praktički nestali. Mnoge su se ruke spuste.

Ponekad i najbolesniji pacijenti ne uzimaju svoje lijekove

Postoji mnogo nesuradnje čak i u bolesnika koji imaju po život opasno oboljenje. Prema jednom istraživanju, nakon boravka u bolnici zbog akutnog srčanog infarkta, oko 24 posto bolesnika tjedan dana nakon izlaska iz bolnice nije podiglo lijekove iz ljekarne, one koji su važni za stanje njihova srca.

U jednoj drugoj studiji, među pacijentima otpuštenima iz bolnice s receptima za Aspirin, statine i beta-blokatore (nakon to su preboljeli epizodu akutnog srčanog infarkta), 34 posto njih prestalo je uzimati barem jedan od ta tri lijeka i 12 posto prestalo je uzimati sva tri lijeka, unutar mjesec dana nakon otpusta iz bolnice.

Način na koji doktor komunicira s bolesnikom može pozitivno utjecati na razmišljanje i stavove bolesnika i tako dovesti do boljeg pridržavanja propisane terapije. "Međutim, liječnici često nisu sposobni razumijeti razlike u bolesnikovim preferencijama u odnosu na informacije koje prima i na uključenost pacijenta u konzultacije za vrijeme pregle-

da. Doktori često ne uspiju slušati bolesnika i istražiti njegove poglede na bolest od koje boluje i na predloženu terapiju.

Istražiti stavove pacijenata? Tko još ima vremena za to? Međutim, doktorov propust da sasluša možda i ne ovisi samo o nedostatku vremena. Na kraju, i liječnici su također psihološka bića, koja povremeno mogu postupiti iracionalno i na neproduktivan način. I doktor, upravo kao i pacijent, doživljavaju razne osjećaje za vrijeme pregleda i rada u ambulanti, kao što su tjeskoba ili ljutnja, što sve smanjuje ukupno zadovoljstvo i doktora i pacijenta s pregledom, a s time i spremnost bolesnika da se pridržava primljenih liječničkih preporuka. Svakako da je važan i kronični manjak vremena kod liječnika.

Instrukcije u 49 sekundi

Sve to otkriveno je u znanstvenim istraživanjima problema o kojem je riječ u ovom tekstu. Prosječno vrijeme koje liječnik provede s bolesnikom diskutirajući o novom propisanom lijeku – liječenju je 49 sekundi. Ispitivanje je pokazalo da kod 19 do 39 posto recepata liječnici nisu dali bolesniku nikakve instrukcije.

U nekim davnim vremenima, pacijenti su slijedili doktorove upute. Nažalost, toga više nema. U stvarnosti, svaki bolesnik ima svoje vlastite barijere, koje se mogu razlikovati od bolesti do bolesti i od lijeka do lijeka.

Pridržavanje propisane terapije obrnuto je proporcionalno koliko puta dnevno pacijent mora uzeti lijek. Za lijek kojeg trebalo uzeti samo jednom dnevno, prosječni postotak pridržavanja liječenja bio je oko 80 posto. U terapiji u kojoj se lijek trebao uzimati četiri puta dnevno, prosječni postotak bolesnika koji su dosljedno surađivali pao je na 50 posto.

Usprkos brojnim znanstvenim naporima kako poboljšati današnju zabrinjavajuću suradnju bolesnika i loše pridržavanje propisane terapije i usprkos raznim programima edukacije pacijenata, još smo jako daleko od potpunog rješenja toga kompleksnog problema. Djelomična rješenja tek se pomalo javljaju.

Loša suradnja bolesnika u terapijskom procesu problem je globalnih razmjera koji zadaje velike glavobolje farmaceutskoj industriji.

st će na 7,5 milijardi dolara do 2022. godine

Porastu tržišta cjepiva protiv raka također pridonosi i činjenica da trenutno ne postoji penetracija njihovih generičkih preparata. U stvari, terapijska cjepiva su relativno novi oblik liječenja (prvo odobrenje FDA agencije bilo je za Provenge 2010. godine). Osim toga, profilaktična cjepiva nisu još dočekala istek patentne zaštite, što znači da je prijetnja generičkih/i biosličnih proizvoda u smislu ograničavanja rasta na tom tržištu, još uvijek niska.

Smatra se da će cjepivo protiv raka pridonijeti liječenju leukemije, limfoma i mijeloma, posebno uz pomoć preparata koji su u fazi čekanja odobrenja regulatornih vlasti.

Za sada je samo jedna vakcina postigla senzacionalni uspjeh i to je bila Gardasil vakcina, koju je 2015. proizvela tvornica lijekova Merck. Gardasil je profilaktično cjepivo. Studije su pokazale da štiti od infekcije humanim papilloma virusom (HPV), tipova 16

i 18, koji su odgovorni za 70 posto slučajeva raka vrata maternice.

GBI Research agencija očekuje da će dva terapijska cjepiva, jedan od proizvođača Novartis (tisagenlecleucel -T) i drugo tvrtke Kite Pharma (KTE-C19), također postići veliki uspjeh na tržištu do 2022. godine.

GBI Research je jedna od vodećih svjetskih agencija na farmaceutskom tržištu. (ibe)

Nove tvornice Belupa dokazuju da smo 1971. go

IZA MENE OSTAO JE BELUPO ODLIČNA POTENCIJALA KOJI SE RAZGRANAO, PAMETNO RADIO I ZBOG TOGA MI JE DRAGO DA TVRTKA KOJU SAM STVARAO IMA ODLIČNE PREDISPOZICIJE ZA DALJNI **NAPREDAK**

Piše: Boris Fabijanec

Kada se kao mlad inženjer 15. kolovoza 1968. godine zaposlio u Podravki, Nikola Felak nije mogao ni sanjati da će njegova poslovna karijera definitivno biti jedna od najturbulentnijih u povijesti Podravke. Kao direktor Razvojnog centra vodi tadašnju Panonske pivovare koja je tada bila veliki tehnološki i općenito proizvodni novitet. Pivovara je puštena u pogon 1971. godine i ona je bila prva potpuna procesna industrija te novo tehnološko osvježeno u Podravki.

Veliki politički i gospodarski otpori za realizaciju ideje Belupo

Ako se mislilo da je pivovara tehnološki zahtjevana, što onda reći o provedbi i realizaciji ideje – izgradnja tvornice lijekova? Naime, tih 70. godina u Jugoslaviji je bilo 16 farmaceutskih tvrtki, politika je o svemu odlučivala, a Podravka tada nema ama baš nikakvih iskustava s farmaceutikom. I naravno, uz sve to, tu su i veliki politički te gospodarski otpori za realizaciju ideje Belupo koja se u konačnici pokazala kao pun pogodak.

“Bez lažne skromnosti za realizaciju Belupa su najzaslužniji dr. Franjo Kajfež, ing. Vlado Trojak i moja malenkost. Naša upornost, gotovo svakodnevna borba s političko-gospodarskim nebulozama ipak se u konačnici isplatila i velikim naporima te odricanjima realiziran je projekt Belupo u Ludbregu. Trebam definitivno spomenuti i tadašnje ludbreške političare koji su nam pomogli u realizaciji projekta Belupo – Izidora Baničeka, Dragu Novaka i Uglješu Špikića. Uostalom, i riječ Belupo je nastala poveznicom – Bednja, Ludbreg i Podravka. Već tada se pokazalo koliko je propulzivna farmaceutska industrija i koliko će ona u budućnosti Podravki donositi benefite. Ta tradicija je i danas prisutna jer Belupo iz godine u godinu bilježi pozitivne poslovne rezultate” – naglašava Felak.

Protiv mentalnog sklopa pekmezare bilo se teško boriti

Belupo je osnovan u Ludbregu 1971. godine i počinje proizvodnja lijekova, a 1981. godine otvoren je i Belupov kompleks na Dani. Koliko je unosan biznis s proizvodnjom lijekova najbolje pokazuje i to što se 1999. godine otvara novi i moderan farmaceutski kompleks Belupa za proizvodnju humanih lijekova u kojemu je poslovno integriran suvremeni informacijski sustav SAP R/3. Sva ta svečana otvorenja manje-više prolaze bez jednog od idejnih začetnika Belupa i čovjeka koji je godinama uspješno kormilario tim brodom – Nikole Felaka.

“Kada danas pogledam, zapravo sam cijeli svoj dosadan vijek dolazio u određene poslovne konflikte s rukovodećim strukturama Podravke i tadašnje podravske politike jer moje vizije nisu bile u skladu s njihovim promišljanjima. No vrijeme i posao su pokazali da sam ja ipak bio u pravu te da sam vodio, smatram, dva najznačajnija Podravkina kompleksa – Belupo i Pivovaru. Svaka čast Vegeti, juhama i dječjoj hrani, ali stvarati nešto kada je u Podravkinim tadašnjim rukovodećim glavama još uvijek mentalni sklop pekmezare, vjerujte mi, bilo je jako teško” – kaže Nikola.

Belupo ima odlične predispozicije za daljnji napredak

Tradiciju širenja i modernizacije poslovanja Belupo nastavlja tako nedavnim svečanim

otvorenjem nove tvornice lijekova, koja su ujedno i najveća greenfield investicija u Hrvatskoj.

“Drago mi je što i ove nove tvornice dokazuju isplativost farmaceutskog biznisa te nastavak uspješnog poslovanja Belupa. Dakle, 70. godina bili smo u pravu kada smo krenuli u tu poslovnu avanturu te uspjeli realizirati gotovo nemoguću misiju. Čak mislim da se u moje vrijeme moglo još više, iako je i danas Belupo respektabilna kompanija, ali posao čine ljudi. Svi oni koji su me poznavali, i prijatelji i neprijatelji znali su da imam osebujuan način rada, jer oduvijek sam znao da posao čine ljudi. Kontakt s ljudima, poslovnim partnerima, radnicima, od “malog” do “velikog” čovjeka, uvjetno rečeno, za mene je uvijek bio važan i to je bio jednostavno moj način rada. Uostalom, moj životni moto je – očekuj najgore, nada se najboljem. Iza mene je ostao Belupo odličnog potencijala koji se u međuvremenu razgranao, pametno radio i zbog toga mi je drago da tvrtka koju sam stvarao ima odlične predispozicije za daljnji napredak, što uostalom i ove nove tvornice dokazuju. Današnja Uprava Belupa pod vodstvom Hrvoje Kolarića više nego dobro je trasirala razvojni put naše farmaceutske industrije.

Ljudi čine posao

Spomenuli ste osebujuan način rada. Nije li taj vaš vizionarski duh zapravo bio kočnica u poslovnom i životnom okruženju?

“Zapravo kroz cijeli moj radni vijek ja sam bio određenim političko-gospodarskim strukturama na piku zbog mog osebujnog načina rada i komuniciranja s ljudima. Ni sam ne znam broja koliko sam naših ljudi, Podravaca i Koprivničanaca, zaposlio u Belupu i Podravki što su mi određene, prije svega, političke strukture zamjerale. Oduvijek sam se volio družiti s ljudima, velikima ili malima, nije bitno, ali kao što sam rekao, ljudi čine posao. Ove nove tvornice dokazuju da sam bio u pravu i vjerujte mi, da danas opet vodim Belupo, vodio bih ga na isti način. Možda bih samo malo više pozornosti bacio na suradnike s kojima bih se okružio. Znaite onu narodnu – tko će ako neće tvoj. Uostalom, i ovaj razgovor je pokušaj da mlađim naraštajima u Podravki i Belupu pri-

godine bili u pravu

bližimo povijest kompanije, ali ujedno bih apelirao na mlade stručnjake da njeguju vizionarski i progresivni duh bez obzira na sve probleme koji su pred njima, jer u konačnici kreativnost, znanje, stručnost i kako se voli reći – biti ispred vremena, isplatit će se.

Ulazak Slaven Belupa u Prvu ligu najveći je uspjeh u stoljetnoj tradiciji kluba

Uz turbulentnu poslovnu karijeru vizionarski duh Nikole Felaka pokazan je i dokazan i u najvažnijoj sporednoj stvari na svijetu. Pod njegovim predsjedanjem Slaven Belupo je 1997. godine ušao u Prvu hrvatsku ligu. "Definitivno to je najveći povijesni uspjeh u stoljetnoj tradiciji kopriivničkoga kluba. Priča o borbi te svim mogućim i nemogućim akcijama da se onemogući tamo nekom, kako su nam tada govorili, gruntovečkom klubu da uđe u Prvu ligu definitivno zahtjeva još nekoliko dodatnih stranica vaših novina. No poanta je da smo uspjeli te da je Slaven Belupo danas stabilan prvoligaški klub. Veseli me što ćemo se uskoro svi naći na proslavi 20. godišnjice ulaska u Prvu ligu te da ćemo evocirati uspomene iz tih kompliciranih, ali i predivnih vremena kada je s nama iz kluba feštala cijela Koprivnica i Podravina.

Jedna od najturbulentnijih poslovnih karijera u povijesti Podravke

Poanta priče o Nikoli Felaku je vidljiva – čega god se primio, uspješno je odradio na svoje zadovoljstvo te na veliko nezadovoljstvo svih onih jalnih i jadnih ljudi bez ideja, kreativnosti, znanja i vizije. Odudarao je od klasične podravke žabokrečine pa kreće ona poznata jalna akcija i diskreditiranje, ne samo Felaka, nego i njegove obitelji. Suđenja, medijski napisi, kuloarske priče – sve osmišljeno u cilju zatiranja poslovnih pothvata koji su bili daleko ispred tadašnjeg vremena. No vizionare i meštre teško je uništiti. Kao što je netko davno rekao – sve mi možete uzeti, ali dušu ne. Upravo je to Nikola dokazao godinama se boreći s vjetronjačama i na kraju je uspio. Rijetki su vjerovali u to jer pritisak je bio golem, ali imam dojam da rijetki i poznaju Nikolu Felaka jer bez obzira na sve on je bio i ostao hladne i razborite glave. „Ako čovjeku ne možeš pomoći, nemoj mu ni odmoći“ – rezimirala Felak te naglašava kako nikome ne zamjera. I kao što smo na početku napisali – njegova poslovna karijera definitivno je jedna od najturbulentnijih u povijesti Podravke.

VESNA ĐURETA PREDsjednica GRUPACIJE ZAŠTITE NA RADU
HGK ŽUPANIJSKE KOMORE KOPRIVNICA

Važnost stručnjaka zaštite na radu kod poslodavca

NAKON VIŠE OD TRIDESET GODINA RADA OVAJ IZBOR POTVRDA JE DA S ISTIM ŽAROM I DAN-DANAS RADIM POSAO U KOJEMU SAM PRONAŠLA SEBE I KOJI ZAISTA VOLIM

Dugogodišnji predan, stručan i samozatajan rad Vesne Đurete, voditeljice Zaštite na radu Belupa, i njezina tima dobro je poznat u našoj farmaceutskoj kompaniji, ali posebno godi kada tu stručnost prepoznaju i vrednuju drugi. Naime, HGK Županijska komora Koprivnica organizirala je stručni skup na temu „Stop ozljedama na radu“ na kojemu je Vesna Đureta prezentirala stručnu analizu o brojnim aktivnostima koje se provode u Belupu vezane za poboljšanje i unapređivanje uvjeta rada zaposlenih kako bi se spriječile ozljede i smanjili izostanci s rada. Njezina analiza o toj uvijek aktualnoj temi rezultirala je i pozivom u Zagreb, gdje je u Hrvatskoj gospodarskoj komori, na skupu o zaštiti na radu prezentirala temu pod nazivom „Dobra praksa“ s kojom je naglasila važnost ulogu stručnjaka zaštite na radu kod poslodavca, potrebu njihovog odgovarajućeg statusa, stalnog educiranja, razvoja karijere te stvaranja uvjeta za njihov kvalitetniji rad. Nedugo nakon toga, pokrenuta je inicijativa o osnivanju Grupacije zaštite na radu HGK Županijske komore Koprivnica te je na osnivačkoj sjednici te Grupacije Vesna Đureta jednoglasno izabrana za predsjednicu.

„S ponosom mogu reći da je ovo moj veliki osobni uspjeh, ali i veliki uspjeh kompanije. Nakon više od trideset godina rada najvećim djelom vezanim za područje zaštite na radu ovaj izbor je potvrda da s istim žarom i dan-danas radim posao u kojemu sam pronašla sebe i koji zaista volim. Posao je zahtjevan i odgovoran jer sve što odrađuješ mora biti, prije svega, po zakonu, tako da tu nema improvizacija. Svaki dan nosi nešto novo, nepredvidive situacije u kojima treba pravovremeno i učinkovito reagirati. Kao savjetodavno tijelo poslodavca uvijek sam imala podršku nadređenih te vodstva kompanije na čemu sam im zahvalna, ali

i to dovoljno govori da su prepoznali važnost zaštite na radu. Ovo moje imenovanje je zapravo uspjeh mojega maloga tima koji je požrtvovan, vrijedan, odgovoran i sa kojim se učinkovito i efikasno odrađuje ovako zahtjevan posao. Svaki trud, svaka žrtva, sve lijepo i manje lijepo, ipak se u svakom poslu u konačnici nagrađuje.“ – kazala je Vesna Đureta.

I kao što smo na početku naglasili – stručnost Vesne Đurete u segmentu zaštite na radu koja ima veliki značaj u stabilnom poslovanju Belupa prepoznala je Hrvatska gospodarska komora te ne sumnjamo da će veliko životno i poslovno iskustvo Vesna znati prenijeti mlađim naraštajima.

Tjelovježba – buduća terapija raka?

HIPOTEZA JE DA TJELOVJEŽBA IMA POZITIVAN IZRAVAN UTJECAJ NA PROGRESIJU RAKA, OSIM ŠTO JOŠ I POMAŽE PACIJENTIMA DA BOLJE TOLERIRAJU TERAPIJU. I NA KRAJU, ŽIVJET ĆE DUŽE

Nekoliko je znanstvenih studija pokazalo koristi od tjelovježbe u poboljšanju kvalitete života ljudi oboljelih od raka. Međutim, dr. Fred Saad, urolog – onkolog, istraživač na sveučilištu u Montrealu, ide još i dalje. On vjeruje da tjelesno vježbanje ima direktan učinak na rak, isto tako djelotvoran kao i lijekovi. Tu prvenstveno misli na pacijente s rakom prostate, čak i u uznapredovalim stadijima bolesti.

Tipični pacijenti s metastazama često postaju praktički cjelodnevno sjedeći ljudi. U toku je međunarodna studija kojoj je cilj pokazati da tjelovježba doslovce produžuje život bolesnika s metastazama raka prostate. Obično, bolesnici u toj fazi imaju očekivanu dužinu života dvije do tri godine. Dr. Saad kaže da on i njegov tim žele smanjiti smrtnost za najmanje 22 posto, što predstavlja oko šest mjeseci duže preživljavanje. To je otprilike ista korist kao i ona koju pruža neki novi lijek u istoj dijagnozi. Tjelovježba bi stoga mogla biti dopuna raspoloživim liječenjima i to jeftina nadopuna.

Studija, koja je dobila podršku od Movember Fondacije, startala je u Irskoj i u Australiji. Oko 60 bolnica diljem svijeta regrutira bolesnike za to ispitivanje. Ukupno, gotovo 900 muškaraca s uznapredovalim rakom prostate sudjelovat će u studiji.

Dr. Saad je objasnio: "Proučavat ćemo tjelovježbu kao da je lijek koji je pridodan standardnom liječenju. Svi pacijenti bit će tretirani unutar najnovijeg znanstvenog dostignuća za taj tip raka. Svi će oni nastaviti svoju, od prije propisanu terapiju, dakle i dalje će uzimati svoje lijekove. Međutim, polovica bolesnika će primati psihosocijalnu podršku s općim preporukama o fizičkoj aktivnosti, tjelovježbi. Druga polovica će također biti uključena u program tjelesnog vježbanja, ali vježbanja visokog intenziteta. Pacijenti u programu „tjelovježbi“ provode specijalno dizajnirani srčanožilni program tjelovježbi, točno određene snage. Njihovi treninzi bit će aerobičkog karaktera u trajanju od jednog sata, tri puta tjedno. Stručna osoba će ih nadgledati tijekom prvih 12 mjeseci, a nakon toga oni će nastaviti bez stručnog nadzora. Voditelji pokusa kažu da će evaluirati kvalitetu života ispitanika, njihov apetiti i podnošenje terapije, u odnosu na njihovu poboljšanu fizičku kondiciju.

Uzroci krvi i biopsije mišića pomoći će znanstvenicima da bolje razumiju koristi od redovne tjelovježbe. Ljudi koji boluju od raka razviju sve moguće vrste komplikacija, koje su u vezi s metastazama, kao na primjer, frakture ili jake bolove. „Postoji nada da će sustavno tjelesno vježbanje ojačati mišiće i kosti“ – kažu voditelji tog ispitivanja.

Hipoteza je da tjelovježba ima pozitivan izravan utjecaj na progresiju raka, osim što još i pomaže pacijentima da bolje toleriraju terapiju. I na kraju, živjet će duže. Rezultati toga velikog istraživanja, koje uključuje nekih stotinu stručnjaka u Kanadi, SAD-u, Australiji, Irskoj, Nizozemskoj i Engleskoj neće bit poznati tijekom sljedećih pet godina. Hoće li se nalazi moći prenijeti i na druge tipove raka? Rano je da se odgovori na to pitanje, međutim istraživači se klade da bi tjelesno vježbanje moglo postati korisna terapija protiv raka.

(ibe)

Piše: Marina Dvorski

Rođena sam 1973. u Koprivnici. S obitelji živim u prigradskom naselju Reka. Nakon završene srednje ekonomske škole 1991. zapošljam se, kao i mnogi drugi moji vršnjaci, u Podravci u pogonu pakiranja kinder-jaja. U Belupo dolazim 1. lipnja 1994. u sektor financija na lokaciji Danica, odnosno na „Blagajnu“ koja je svima bila jako dobro poznata. Dugi niz godina putni nalози isplaćivali su se uglavnom gotovinski, a tek manji dio na tekuće račune. Svi su znali nas „s Blagajne“, a i mi smo znali sve. Kroz 23 godine mog radnog staža u Belupu, puno se toga promijenilo. Prije dvadeset godina sektor financija promijenio je lokaciju – selimo se u Opatičku 5... i tako s vremenom sve je i manje kontakata s velikim brojem Belupovih djelatnika – osobito s onima koji ne putuju. Danas radim u sektoru Riznica kao likvidator inozemnih putnih naloga i naloga za službeni put. Volim posao koji radim i moram priznati da su sve ove godine prebrzo prošle. Da se nakupilo dosta godina života, vidim po svojoj djeci: dvadesetogodišnjoj studentici Manueli i sedamnaestogodišnjem sinu Filipu. Oni su već „odrasli ljudi“, a ja se nikako ne mirim s činjenicom da stari.

Slikanje je moja velika ljubav

U meni je još uvijek „nemirni duh mladosti“. 24 sata na dan nisu mi dovoljna da bi stigla sve napraviti od zacrtanog. Kao i većina žena, nakon radnog vremena, dolaskom kući čeka me puno raznih poslova od kuhanja, peglanja, pospremanja, brige

Najčešće slikam noću, do kasnih sitnih sati

TEMATIKA MOJIH SLIKA JE RAZNOLIKA: PEJZAŽI, KONJI, MRTVE PRIRODE, CVIJEĆE, DIVLJAČ TE SAKRALNA **TEMATIKA**

o vrtu, cvijeću, životinjama... Unatoč svim obavezama pronalazim vremena i za svoju veliku ljubav – slikanje. Često me prijatelji ce pitaju: kad ti to sve stigneš? Ja se samo nasmijem i kažem: „Dok vi gledate serije ili spavate“. Najčešće slikam noću, do kasnih „sitnih sati“. U svom mirnom kutku, uz zvukove pjesama s laptopa – sve ide lakše. Repertoar, je naravno, prema raspoloženju. Nikad, ali baš nikad nisam u tišini. Tijekom zime imam puno više vremena pa se mogu posvetiti kistu i platnu. Ljeti je to doista rijetko zbog ostalih obaveza. Aktivno se bavim slikanjem 10 godina. Članica sam Likovne sekcije „Podravka 72“ i Likovno-kre-

ativnog centra Koprivnica gdje obavljam dužnost predsjednice – što iziskuje još dodatnih obaveza. Prije 10-ak godina polazila sam tečaj slikanja Likovnog kluba „Paleta“ tijekom dvije godine kako bih usavršila prirodni talent. Mnogi su na tom stali, ali ja sam željela više.

Donacija slika

Upornost, puno rada i odricanja vodi me k mom cilju. Kao na svakom putu, uvijek se čovjek spotiče o prepreke, bez obzira da li su to „zdravstvene neprilike“ ili obični nedostatak vremena. Moj put od 1. samostalne izložbe 2008. u hotelu Podravina u Koprivnici do danas nije bio nimalo lak. Vođena željom i radom, prije dva mjeseca došla sam do 12. samostalne izložbe u Sv. Martinu na Muri. Kao rezultat moga dugogodišnjeg rada nastalo je 200-tinjak slika koje su bile izložene na samostalnim izložbama (u Koprivnici tri puta, Podravskoj kleti, PŠ Bakovčica, Reki, Ludbregu, Bjelovaru, Donjem Kraljevcu dva puta, Donjem Vidovcu, Svetom Martinu). Dio tih radova (koji su još u mom vlasništvu) možete vidjeti izložene u prostoru Konzuma (bivšeg Merkatora) u Koprivnici. S udrugama čija sam članica sudjelovala sam na tridesetak zajedničkih izložbi u zemlji i inozemstvu. Sudjelovala

LIKOVNO PUTOVANJE MARINE DVORSKI

- Članica Likovne sekcije „Podravka 72“ i predsjednica Likovno-kreativnog centra Koprivnica, 10 godina u slikarstvu.
- Tematika slika je raznolika: pejzaži, konji, mrtve prirode, cvijeće, divljač i sakralne teme.
- Slika u maniri tradicionalnog akademskog realizma, sobnog formata u tehnici ulja na platnu.
- 12. samostalnih izložbi u Sv. Martinu na Muri, a ukupno je naslikala 200-tinjak slika.
- Izlagala na 30-ak likovnih kolonija gdje je slike donirala u humanitarne svrhe.
- Sudjelovala na 30-ak zajedničkih izložbi u zemlji i inozemstvu.

sam i na tridesetak likovnih kolonija gdje sam slike donirala u humanitarne svrhe. Svoje slike predstavila sam 2010. g na VTV-u i 2013. na TV Jabuci. Tematika mojih slika je raznolika: pejzaži, konji, mrtve prirode, cvijeće, divljač i sakralna tematika. Kao što profesor Markić (kritičar mojih slika) kaže – slikam u maniri tradicionalnog akademskog realizma. Slike su sobnog formata u tehnici ulja na platnu. Unatrag godine dana malo se „tražim“ i isprobavam nove tehnike.

Slikarska špahtla

Globalnom modernizacijom mijenjaju se pogledi na svijet i sve oko nas. Tako sam se i ja našla pred izazovom na koji način da moje slike budu drugačije i modernije. Umjesto kista uvela sam novi alat „slikarsku špahtlu“ i paletu veselih, življih boja. Nanos boje je deblji i grublji. Jedini nedostatak je puno dulje sušenje slike. Moram priznati da mi se vrlo sviđa moj novi likovni izričaj. Od prijatelja primila sam puno pohvala na račun promjena, što mi je dodatni poticaj. Već sam poprilično ovladala špahtlom, ali volim i kist i uvijek ću ga voljeti. Jednostavno, u meni čuči preciznost, izazov u puno sitnih detalja, a to mogu isključivo kistom i to onim najtanjim. Pokušat ću vam dočarati razliku s priložene dvije slike. Često su me pitali: „Zašto ne radiš naivu?“

U svojim slikama pronašla sam svoj mir

Nikada me nije privlačio rad na staklu, a ni slike u maniri naive. Vrlo često kritičar mi je suprug. Iako nema pojma o slikanju uvijek uvidi kad nešto nije dobro i skrene mi pažnju na to. Hvala mu na podršci i razumijevanju, jer organizacija izložbi iziskuje pomoć oko prijevoza i postavljanja slika. Prije 2-3 godina priznao mi je da je nekad mislio kako bi bilo lijepo imati kuću punu slika – velike nemoguće želje. Sad je ima. Njega to veseli, a vjerujte mene još više jer ja sam u njima našla svoj mir. Sati i sati rada i prekratke noći, meni ne predstavljaju teškoću, već radost kad vidim rezultat. Osjećam se zadovoljno jer je svaka slika nastala s puno ljubavi. Hvala Bogu, što mi je podario ovaj dar i vrijedne ruke s kojima mogu što god poželim. Nema čovjeka koji u sebi ne nosi dar za nešto, samo možda još to nije otkrio...

Slikanje će uvijek biti dio mene

UZ SVOJU PROFESIJU UŽIVAM U ČITANJU KNJIGA, U SLUŠANJU GLAZBE I NARAVNO VOLIM LIKOVNU UMJETNOST ZA KOJU IMAM TALENT

i naravno volim likovnu umjetnost za koju posjedujem talent. Kao što Proustu miris i okus madeleine kolačića u „Potrazi za izgubljenim vremenom“ otvaraju vrata sjećanja tako i meni pogled na neki crtež koji sam izradila u djetinjstvu i koji nisam vidjela godinama (kao na primjer vrtičke radove koje mi čuva mama negdje u ormaru), otvaranje prastare slikovnice ili izvlačenje predmeta iz ranog djetinjstva donosi prepoznavanje i vraćanje u davno zaboravljene trenutke.

vraćala se slikanju iz zadovoljstva i „moranja“. Moje teme su isto tako različite od mrtve prirode, pejzaža, portreta, aktova. Zbog praktičnosti i jednostavnosti, a opet velikih mogućnosti, najčešće slikam akrilnim bojama na papiru. Ponekad radim i kipice od gline.

Za mene je izražavanje kroz umjetnost ponovno vraćanje sebi, razmišljanje, meditacija, odvajanje od stvarnosti i ulazak u jedan drugačiji svijet, postojanje u 'ne-vremenu'. Međutim, kao i u svemu drugome, postoji druga strana, poteškoće koji uz to idu, nezadovoljstva napravljenim, nedovoljno vremena, nedostatak ideja, pitanje čemu sve to služi. Ali na kraju, makar i uz povremeno zanemarivanje i nerad, slikanje će uvijek biti dio mene, jedna od mojih većih ljubavi.

Piše: Iva Žgombić Rukavina

Rođena sam u Zagrebu gdje sam i završila studij medicinske biokemije na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. U kolovozu će biti šest godina kako radim u Belupu, na poslovima farmakovigilancije u odjelu Medicinski poslovi i farmakovigilancija. Udana sam, imam dva sina.

Nakon srednje škole, jezične gimnazije, imala sam sklonosti za prirodne predmete, voljela sam matematiku i biologiju, interesirala me je i medicina te je tako i odabir studija bio neka kombinacija svega toga. Ali, kao i kod mnogih, koji možda nisu ni otkrili sve svoje želje i talente, i kod mene postoje različite sklonosti i ljubavi, moja lijeva i desna strana, racionalna i kreativna, koje se na neki način moraju ostvariti da se osjećam ispunjeno i zadovoljno. Uz svoju profesiju uživam u čitanju knjiga, u slušanju glazbe,

Črčkanje na papiru

Želja za crtanjem ili slikanjem u meni je impuls koji se mora isprazniti... kroz iscrtavanje črčki na papiru dok sam sjedila za stolom i trebala učiti, potajno crtanje po školskoj klupi. Ako mi je pri ruci olovka, automatski počinjem nešto crtati. To je nešto što mogu raditi brzo i bez puno razmišljanja. Zbog toga sam iza svoje tridesete godine odlučila tom impulsu dati neki smjer, oblik.

Tako upisujem autorsku školu crtanja i slikanja te program slikarskog usavršavanja u Učilištu Agora, koju pohađam od 2002. do 2004., pod vodstvom akademskog slikara Dine Trtovca. Izlagala sam na dvije zajedničke izložbe koje su bile organizirane za polaznike škole. U 2016. godini izlažem radove na svojoj prvoj samostalnoj izložbi, u Zagrebu u prostorima Knjižnice „Savica“. Radovi su nastajali tijekom dužeg razdoblja, kroz koje sam neprekidno odlazila i

LIKOVNA OSTVARENJA IVE ŽGOMBIĆ RUKAVINA

- Prva samostalna izložba 2016. godine u Zagrebu u prostorima Knjižnice „Savica“.
- Izlagala na dvije zajedničke izložbe organizirane za polaznike škole.
- Različite teme: od mrtve prirode, pejzaža, portreta do aktova.
- Najčešće slika akrilnim bojama na papiru, a ponekad oblikuje i glinene kipice.

Pripremio: dr. Ivo Belan

Prema jednoj studiji Američkog društva psihologa, 87 posto Amerikanaca je zadovoljno sa svojim poslom. To je prilično impresivan broj, u usporedbi s čak 13 posto ljudi koji nisu oduševljeni svojim radom od ponedjeljka do petka. Dakle, što određuje je li jedan ured ugodno mjesto ili slični na zator i može li nekoliko biljaka u njemu, predkidi u radu koji imaju rekreativno obilježje, nasmiješen i ugodan šef, napraviti razliku i pridonijeti entuzijazmu zaposlenika?

Psihološka istraživanja o zadovoljstvu zaposlenika sa svojim poslom započela su još početkom 20. stoljeća. Sve veća brzina proizvodnje rezultirala je većim zamorom radnika na tekućoj proizvodnoj vrpici i većim brojem pogrešaka u radu, nego ikad prije. Zbog toga su menadžeri počeli tražiti načine kako povećati, stimulirati raspoloženje i moral zaposlenika. Lako se moglo zaključiti da sretniji zaposlenici postižu bolje proizvodne rezultate, uspješnije se brane od izgaranja na poslu i održavaju natjecateljski duh među kolegama.

Industrijski psiholozi su desetljećima ispitivali što je to što čini posao zabavnim, ugodnijim. Još uvijek ne postoji magična formula za zadovoljstvo na poslu, jer ljudi imaju svoje vlastite preferencije o tome što trebaju i što žele u radnoj okolini. Jedni bi radije "učini i napusti", dok drugi traže i imaju veći osjećaj zajedništva.

Ipak postoje neke karakteristike koje gotovo sva sretna radna mjesta dijele. Psiholozi nude pomoć onima koji žele unijeti nešto novo u ustaljeni ritam radnog dana, nešto što će ih učiniti zadovoljnijim s poslom.

Oni kažu, koji liječnik može zaboraviti stručnog suradnika neke farmaceutske kompanije, čiji istinski entuzijazam za lijek kojeg promovira, suradnika koji ga je uvjario i privolio da taj lijek počne i propisivati? Zaposlenici koji su aktivno uključeni i posvećeni svom poslu, postižu daleko bolje rezultate rada, nego oni koji su zalutali u posao kojeg obavljaju, koji ne žive sa svo-

Kako povećati zadovoljstvo na radnom mjestu

LJUDI DOSTIŽU SVOJU MAKSIMALNU MOTIVACIJU KADA SU ANGAŽIRANI U AKTIVNOSTIMA KOJE JESU TEŠKE, ALI NE I NESAVLADIVE

jim radnim mjestom, čija je filozofija "nitko me ne može tako malo platiti, koliko mogu malo raditi" i koji nemaju osjećaj pripadnosti svojoj grupi. Nema većeg zadovoljstva za suradnika, nego kad liječnika "nevjernika" uspije pretvoriti u "vjernika". Povremene procjene rada, uveden sustav odavanja priznanja za dobre rezultate, "opipljivi" poticaji, edukacije kao vid podrške i društvena okupljanja (primjerice happy hours), sve to pomaže da se pojača uključivost, angažman i zadovoljstvo zaposlenika.

Ljudi dostižu svoju maksimalnu motivaciju kada su angažirani u aktivnostima koje jesu teške, ali ne i nesavladive. Isto tako, imati priliku i vremena da se referira o nekom svom uspješno završenom projektu, također je važan ključ zadovoljstva.

Postoje autoritarni šefovi koji ne daju zaposlenicima mnogo izbora. To su oni šefovi koji naprosto svakome smanjuju radni moral, raspoloženje i motivaciju za bolji rad. S druge strane, menadžeri koji pridonose da se zaposlenici osjećaju kompetentni i koji se brinu za svoje zaposlenike ("Stari, izgleda mi kao da si danas pod stresom. Što možemo učiniti da ti se malo smanji opterećenje na poslu?"), povećavaju njihovo zadovoljstvo, produktivnost i lojalnost prema kompaniji.

Manje rigidan rad i manje prenapregnut raspored zadataka pomaže da se očuvaju radni timovi. To se posebno odnosi na one koji su sposobni obuzdavati i dobro raspoređivati svoje obaveze i tako osiguravati odgovarajuće razumno vrijeme i za svoju obitelj. Zaposlenici koji nisu sposobni uskladiti posao i obiteljski život, imaju tri puta veću vjerojatnost da će napustiti kompaniju.

Zaposlenici koji kombiniraju svoj posao s nekim vidom fizičke aktivnosti, skloni su biti više uključeni u dnevnu rutinu, imaju više energije nego oni koji ostaju "zalijepljeni" za stolac na radnom mjestu svih osam sati. Povremeno se kretati, razgibati, istegnuti ukočene mišiće i zglobove, poboljšava ukupno srčanožilno zdravlje, pruža zdravo odvratanje pažnje od stresnih situacija u ure-

du. Osim toga, to može povećati i kapacitet osobe u toleriranju fiziološkog stresa. To je i razlog zašto brojne kompanije imaju posebne prostorije s gimnastičkom opremom, gdje zaposlenici mogu vježbati za vrijeme pauze u radu.

Smirite se, nemojte vikati! Pretjerano glasni razgovori, vikanje, buka, podižu razinu hormona epinefrina (hormon uključen u refleksnu reakciju organizma: napad ili bijeg) u tijelu, čak i ako ne osjećamo da nas takvo okruženje uopće smeta. Kolege koji previše glasno razgovaraju, prejako udaranje po tipkovnici, telefoni, zvukovi kopirke, buka izvan zgrade, kao i bilo koji drugi problematični zvukovi (glasovi), također nas mogu učiniti sklonijim da duže vrijeme sjedimo u ukočenom, nepokretnom položaju. Preporučljivo je poduzimati sve mjere koje mogu smanjiti ili odstraniti takve smetnje.

Razumljivo, valja voditi brigu i o najpovoljnijoj temperaturi zraka u svom uredu. Nešto zelenila može učiniti da se osjećamo ugodno, premda neki psihološki dokazi upozoravaju da prekomjerna količina biljki može smanjiti produktivnost.

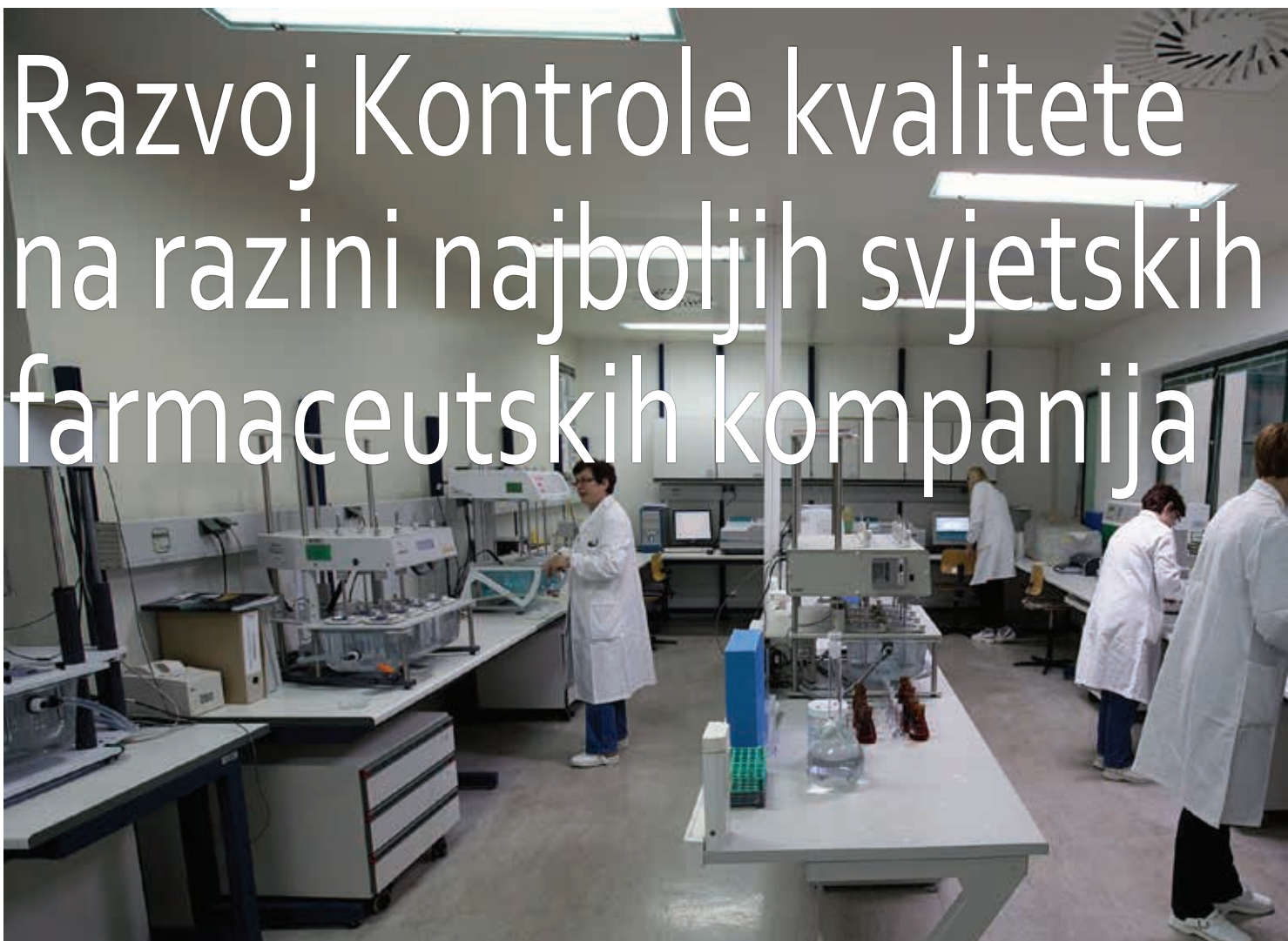
Naravno da stolci i radni stolovi trebaju biti ugodni i prilagodljivi za rad. Zglobovi ne smiju biti previše opterećeni. Dobro je povremeno raditi stojeći uz svoj stol. Oni koji to rade osjećaju se energičniji i manje iscrpljeni približavanjem kraja radnog vremena. Kompanijski psiholozi kažu da radna mjesta koja pridonose zaposlenicima da se osjećaju uključeni, cijenjeni, koji osjećaju da se o njima vodi briga i koji se osjećaju kompetentnima, izvlače iz nas najefikasnije napore. Odgovarajuće osvjetljenje, ugodan uredski dekor, tiha okolina, čist zrak, sve to poboljšava temeljna iskustva na radnom mjestu.

I dok sama sreća i zadovoljstvo možda ne rezultiraju uvijek s boljom produktivnošću, ipak oni predstavljaju prilično dobar start. Sretniji zaposlenici ostaju duže vjerniji kompaniji, unose više energije i entuzijazma u svoje radne zadatke i pomažu održavati moral organizacije.

U PROŠLIM BROJEVIMA GLASILA PREDSTAVILI SMO VAM KADROVE SA SNIMANJA KORPORATIVNOG FILMA ČEMO VAM BROJU UKRATKO OPISATI RADNE PROCESSE U ODJELIMA KONTROLE KVALITETE KOJE NAM JE TO

ŠTO SMO SAZNALI O RADNIM PROCESIMA KONTROLE KVALITETE NA SNIMANJU LABORATORIJA

Razvoj Kontrole kvalitete na razini najboljih svjetskih farmaceutskih kompanija

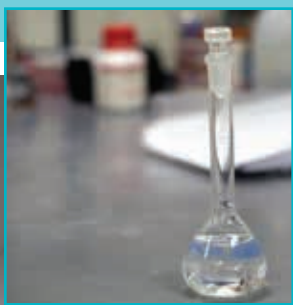
Sektor Kontrole kvalitete jedan je od organizacijskih cjelina čije je postojanje obavezno u svakoj farmaceutskoj kompaniji. Jasno je da i Belupo u svojoj organizacijskoj strukturi ima Sektor kontrole kvalitete gdje brinemo da svaku seriju ulaznog materijala i svaku seriju gotovog proizvoda analiziramo odnosno provjerimo kvalitetu što osigurava da Belupo samo onom proizvodu koji je u potpunom skladu s propisanim zahtjevima izdaje dozvolu za puštanjem proizvoda u promet i stavlja ga na tržište, kazala nam je Željka Bešvir, direktorica Kontrole kvalitete.

Najviši standardi kvalitete

Izgrađenim sustavom provjera i brojnim analizama potvrđujemo da svaki proizvod odgovara najvišim standardima kvalitete

čime stvaramo povjerenje u odnosima između tvrtke i krajnjih potrošača, ali svakako i naših poslovnih partnera. Svi smo unutar tvrtke usmjereni na zadovoljstvo potrošača i klijenata i upravo zato težimo izvrsnosti u radu. Kontinuirano vodimo brigu o našim djelatnicima kojima brojim edukacijama nastojimo dodatno osnažiti znanja stečena formalnim obrazovanjem i višegodišnjim radom u farmaceutskoj industriji, a sve kako bi svoje zadatke izvršavali na najbolji mogući način i u skladu sa sve strožim zahtjevima struke. Potičemo naše zaposlenike na slobodno izražavanje svojih ideja i podržavamo ih u njihovom uključivanju u unapređenja sustava. Doprinos uspješju tvrtke dajemo i na taj način da zadatke izvršavamo u najkraćem mogućem vremenskom roku s optimalnim resursima.

NAŠA JE OBAVEZA DA SE PUTEM PREVENTIVNIH MJERA ODRŽI VISOKA RAZINA KVALITETE PROIZVODA I USKLAĐENOST SA REGULATIVOM I STANDARDNOM PRAKSOM U FARMACEUTSKOJ **INDUSTRIJI**

i higijenskim mjerama nastoji se spriječiti ili umanjiti mogućnost mikrobiološke kontaminacije proizvoda u svim fazama proizvodnje. Verifikacija svih proizvodnih faza nastavlja se kontrolom poluproizvoda i gotovih proizvoda čime se potvrđuje njihova usklađenost sa zahtjevima odobrenim od regulatornog tijela države u koju se lijek plasira, a prije nego ih odobre ovlaštene osobe unutar tvrtke.

Certifikat za svaku seriju gotovog proizvoda

Laboratoriji su integrirani kroz informatički sustav SAP QM pomoću kojeg se, nakon verifikacije, za svaku seriju gotovog proizvoda izdaje certifikat kojim se jamči da je serija proizvedena, opremljena i analizirana u skladu s dobrom proizvođačkom praksom, zajedno sa zahtjevima i postupcima navedenim u registracijskoj dokumentaciji za pojedini lijek. Naša briga o kvaliteti proizvoda ne prestaje ni nakon stavljanja proizvoda na tržište. Proizvod i njegova svojstva prate se tijekom cijelog životnog ciklusa odnosno roka valjanosti proizvoda na tržištu. Nakon eventualno zaprimljenih reklamacija provodimo istragu na uzorcima koje čuvamo upravo za tu svrhu.

Važnost utjecaja na okoliš

S ciljem smanjenja kompanijskog utjecaja na okoliš, uz stručan rad i poštovanje nacionalne regulative odjel Zaštite okoliša internim edukacijama zaposlenika nastoji osvijestiti i unaprijediti odnos svih Belupovih zaposlenika prema okolišu. Učinkovitim gospodarenjem otpadom, veći dio otpada postaje sekundarna sirovina, reciklira se, što je u cilju štednje prirodnih resur-

sa. Redovito se prate emisije u zrak preko uređaja za smanjivanje onečišćenja. Kontinuirano se radi na smanjenju opterećenja u otpadnim vodama koje se pročišćavaju na uređaju za obradu otpadnih voda.

Aktivnosti Kontrole kvalitete povezane su s aktivnostima drugih organizacijskih cjelina – proizvodnjom, razvojem, nabavom, upravljanjem kvalitetom – i svi postupci usklađeni su sa zahtjevima Dobre proizvođačke prakse, farmakopejskim propisima i propisima drugih relevantnih međunarodnih standarda.

Podizanje sustava sigurnosti

Naša je obaveza da se putem preventivnih mjera održi visoka razina kvalitete proizvoda i usklađenost s regulativom i standardnom praksom u farmaceutskoj industriji.

Posljednjih godina rad u sektoru bio je usmjeren na podizanje sustava sigurnosti specijaliziranih aktivnosti kojima se bavimo. Na tom je tragu i uvođenje EMPOWER sustava koji omogućava kontrolu specijalističkih HPLC, UHPLC i GC uređaja neovisno o proizvođaču te omogućava prikupljanje i obradu sirovih podataka sve do krajnjeg rezultata. Na tom je tragu i kupnja Raman spektrometra kojim je omogućena potvrda identiteta ulaznih materijala (djelatnih i pomoćnih tvari) već u samom skladištu te kontinuirano opremanje laboratorija sa suvremenom analitičkom opremom i uređajima visokih performansi. Važnim smatramo i implementaciju protočne uzorkovane u kojoj se uzorkovanje ulaznih materijala odvija po najvišim standardima farmaceutske industrije.

Činjenica kako su pred Belupom godine intenzivnog razvoja i kapitalizacije učinaka novosagrađene tvornice stavljaju pred nas obavezu efikasnog i optimalnog funkcioniranja sustava kontrole kvalitete u budućnosti. Kontinuirana promjena, svakodnevnica je našeg funkcioniranja, a svijest o potrebi unapređenja procesa i potreba za stalnim učenjem osiguravaju funkcioniranje i razvoj Kontrole kvalitete na razini najboljih svjetskih farmaceutskih kompanija kazala nam je Željka Bešvir, direktorica Kontrole kvalitete.

Inače, Sektor kontrole kvalitete ima 127 djelatnika koji su organizacijski podijeljeni u šest odjela. Kod nas se provode fizikalno-kemijske, instrumentalne, mikrobiološke i biološke analize, pratimo stabilnost svih naših proizvoda i odgovorni smo za zaštitu okoliša.

Kako započinje proces kontrole kvalitete?

Proces kontrole kvalitete započinje s ulaznim materijalima – provjerom prateće dokumentacije, identifikacijom svakog pojedinačnog spremnika sirovine koja se ugrađuju u naše proizvode te analitičkim provjerama u laboratorijima Kontrole kvalitete. Sustavom praćenja i nadzorom higijene radnih prostora, opreme i ljudi kao

32. PLITVIČKI MARATON

“Hitre drape” na najzelenijem i najstarijem hrvatskom maratonu

Piše: Martina Lauš-Lozo

Plitvički maraton jedan je od najatraktivnijih i najljepših europskih maratona. Trči se kroz Nacionalni park Plitvička jezera koji se od 1979. nalazi na UNESCO-om popisu Svjetske prirodne baštine. To je definitivno najzelenija hrvatska utrka i najstariji hrvatski maraton koji oduvijek privlači veliki broj trkača pa je tako privukao i nas polaznice Škole trčanja AK Koprivnica pod nazivom “Hitre drape”.

Iz Koprivnice prema ŠRC Mukinje uputile su se dvije ekipe koje su se natjecale u vrsti utrke štafeta – maraton pod vodstvom trenerice Marije Vladušić.

Plitvički maraton cestovna je atletska utrka ukupne duljine 42,195 km i ima jedan krug. Start i cilj nalaze se na istom mjestu, a kontrolne točke na 12. i 30. km. Trčalo se

tako da je svaki član ekipe istrčao 10 km, a zadnji u ekipi 12,195 km.

U ekipi “Hitre drape 1” sudjelovale su: Estera Rac, Marijela Šegović, Dijana Radotović i Ivana Merc koje su s vremenom od 4:07:31 zauzele 22 mjesto. U ekipi “Hitre drape 2” pojačanu s muškim snagama sudjelovali su: Božo Šegović, Antonia Štefotić, Zdravko Ljubić i Martina Lauš-Lozo i s vremenom 4:13:06 zauzeli 28 mjesto. Od ukupno 46 ekipa 44 su završile utrku 2 ekipe su diskvalificirane, a naša trenerica i mi bili smo jako zadovoljni postignutim rezultatima na našem prvom štafetnom maratonu.

Na maratonu je sudjelovao i koprivničanac Danijel Katalenić koji je u kategoriji M 35 (1973. – 1982.) zauzeo odlično 9 mjesto s vremenom od 3:27:16. Čestitamo! Veselimo se našim novim utrkama!

Nikad zaboravljeni osjećaj spo

KOPRIVNIČKI NOGOMETNI KLUB VEĆ

Prije 20 godina Slaven Belupo

Piše: Goran Čičin-Mašansker

Izvor fotografija: Arhiva NK Slaven Belupo

Nogometni klub Slaven Belupo postoji već 110 godina. Tijekom povijesti mijenjao je imena, igrače, trenere i uprave, no tradicija koprivničkog nogometa ostala je sačuvana više od jednog stoljeća. Jedan od najvećih trenutaka kluba svakako je bio ulazak u Prvu hrvatsku nogometnu ligu pred 20 godina.

Slaven Belupo je 1997. godine završio prvenstvo kao drugoplasirana momčad u Prvoj B hrvatskoj nogometnoj ligi te je zbog smanjenja broja sudionika Prve HNL morao u kvalifikacije. Prvi krug kvalifikacija u skupini u kojoj su sudjelovali Cibalia iz Vinkovaca, Segesta iz Siska i Slaven Belupo održan je u Zagrebu na stadionu Maksimir, a sve tri utakmice završile su rezultatom 1:1.

Morao se igrati drugi krug, utakmice su se igrale na stadionu Zagreba u Kranjčevićevoj ulici, a prve dvije završile su bez pogodaka. Susret odluke igrao se 21. lipnja 1997. godine između Slavena Belupa i Cibalijske, a koprivnička momčad slavila je rezultatom 2:0 i izborila ulazak u prvoligaško društvo. Pogodak za vodstvo postigao je Goran Županac u 30. minuti, dok je konačni rezultat postavio Oliver Drvosek-Kihás u 84. minuti.

– Osjećaj je bio fenomenalan, nikad poslije nisam to doživio. Brojne generacije dugo su čekale da Slaven uđe u Prvu ligu, a mi smo to uspjeli ostvariti. Uoči utakmice bili smo napeti, ali znali smo da možemo igrati sa Cibalijom i da imamo veliku priliku. Imali smo veliku podršku navijača, sve nam je išlo na ruku, povelili smo na vrijeme, nakon toga u završnici sam zabio gol za 2:0 i tu je krenula euforija koja se nastavila kasnije i na velikoj proslavi u gradu – prisjetio se Oliver Drvosek-Kihás tog značajnog datuma u povijesti koprivničkog nogometa.

Pod vodstvom trenera Ivana Bedija za Slaven Belupo su protiv Cibalijske igrali: Bulić-Županac, Međimorec, Kadović-Gača, Brčić, D. Ferencina, Havaić, Lončarević – Ž. Kobaš (od 58. Jukić), Omrčen-Čeko (od 73. Drvosek, od 88. Ogrizović).

Koprivničke je nogometaše u Zagrebu pratio

a farmaceuti u Zagrebu ispisali povijest, ušao u Prvu ligu i više nikad nije ispao

SUSRET ODLUKE IGRAO SE 21. LIPNJA 1997. GODINE IZMEĐU SLAVENA BELUPA I CIBALIJE, A KOPRIVNIČKA MOMČAD SLAVILA JE REZULTATOM 2:0 I IZBORILA ULAZAK U PRVOLIGAŠKO DRUŠTVO

Trener Ivan Bedi na rukama svojih igrača nakon ulaska u Prvu ligu

Slavlje igrača i vodstva Slavena Belupa nakon pobjede nad Cibalijom 21. lipnja 1997. godine

Slavenovi navijači ispunili su tribinu stadiona u Kranjčevićevoj

velik broj navijača, blizu šest tisuća ljudi na glavnoj je tribini Kranjčevićeve bodrilo Farmaceute koji uz takvu potporu jednostavno nisu mogli zakazati. Iz Koprivnice je prema Zagrebu tog dana krenulo čak 59 autobusa, a navijači su pristizali i osobnim automobilima, kombijima, vlakovima, pa čak i kamionima. Koprivničke ulice bile su puste kad se igrala utakmica, svi oni koji su ostali kod kuće s uzbuđenjem su pratili radijski prijenos, cijeli je grad tada disao uz svoje Farmaceute.

Po povratku igrača i navijača u Koprivnicu, uslijedilo je veliko slavlje na središnjem gradskom trgu, procjenjuje se da je blizu 15.000 ljudi došlo pozdraviti nove sportske heroje Koprivnice godinu dana nakon što su rukometašice Podravke osvojile naslov europskih prvakinja. Tadašnji predsjednik Slavena Belupa i direktor tvrtke Belupo Nikola Felak obećao je i ulazak u Europu, što je ostvareno tri godine kasnije.

Rekorderi Purić i Dodik

Najviše nastupa u Prvoj HNL skupio je aktualni kapetan momčadi Vedran Purić (246), slijede Marijo Dodik (228), Mateas Delić (217), Petar Bošnjak (211), Srebrenko Posavec (186), Roy Ferenčina (172), Mario Gregurina (169), Pavo Crnac (158), Bojan Vručina (152) i Silvio Rodić (150). Najbolji strijelac u prvoligaškom natjecanju je Marijo Dodik (75 pogodaka), iza njega su Bojan Vručina (46), Srebrenko Posavec (37), Mateas Delić (32), Davor Vugrinec (22) i Muzafer Ejupi (21).

U ovih 20 godina natjecanja u Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi najbolji rezultat ostvario je trener Krunoslav Jurčić, koji je 2008. godine osvojio drugo mjesto, dok su Elvis Scoria i

Navijačka potpora bila je nezaboravna

Željko Kopačić 2007. i 2016. odveli Farmaceute do finala Hrvatskog nogometnog kupa. Osim njih, Slaven Belupo su u Prvoj ligi vodili i Miroslav Buljan, Milan Šarlija, Ante Čačić, Marijan Nosić, Nenad Lušić, Marijan Vlak, Davor Puljić, Luka Bonačić, Mladen Frančić, Dražen Besek, Rajko Magić, Ivan Bedi, Roman Sović, Milo Nižetić, Branko Karačić, Nikola Jurčević, Mile Petković, Milivoj Bračun, Zlatko Dalić, Roy Ferenčina, Ivan Katalinić i Josip Omrčen-Čeko.

Nakon što je početkom 90-ih godina predsjednik kluba bio Valent Vrhovski, 1994. ga je naslijedio Nikola Felak, a uz njih su prvi ljudi Slavena Belupa bili i Damir Felak, Darko Marinac, Slavko Antolić, Miroslav Vitković i Stanislav Biondić. Aktualni je predsjednik kluba od 2014. godine Hrvoje Kolarić, predsjednik Uprave Belupa.

Slaven Belupo je u svojih 20 prvoligaških godina čak devet puta izlazio i u europska natjecanja. Dva puta dolazio je do polufinala Intertoto kupa u kojem je proglašen statistički najuspješnijim klubom, ukupno je u tom natjecanju bio pet sezona. Četiri puta klub je nastupao u pretkolima Kupa Uefe/Europske lige. U Koprivnici su padali slavni klubovi poput engleske Aston Ville i španjolskog Athletic Bilbao, a sa Slavenom Belupom igrali su i Bastia, Stuttgart, Lille, Deportivo La Coruna, Galatasaray, Aris, CSKA Moskva...

DVD Podravka 2. mjesto

Piše: Tomislav Balija

Na igralištu Nogometnog kluba Starigrad u Starigradu danas, 11. lipnja održano je 19.

Gradsko vatrogasno natjecanje u Organizaciji Vatrogasne zajednica grada Koprivnice. Natjecalo se ukupno 40 ekipa i to u svim kategorijama. Također natjecali su se i članovi industrijskih vatrogasnih društva i to Željezničar, Podravka i Bilokalnik u muškoj B ekipi. Članovi Dobrovoljnog vatrogasnog društva PODRAVKA, DVD među kojima je belupovac Tomislav Balija, osvojili su 2. mjesto i time se plasirali na Županjsko natjecanje.

Boli? Ne boli!

film tableta
**LAGANA ZA GUTANJE
I ŽELUDAC**

LUPOCET Bezbolno rješenje

Lupocet sadrži paracetamol. Za oralnu primjenu.
Prije upotrebe pažljivo pročitajte uputu o lijeku, a o rizicima i nuspojavama
upitajte svog liječnika ili ljekarnika.

NOKAUTIRAJTE BOL VEĆ U PRVOJ RUNDI!

NEOFEN forte

Jači od bolova!

Neofen forte sadrži ibuprofen. Za oralnu primjenu. Prije upotrebe pažljivo pročitajte uputu o lijeku, a o rizicima i nuspojavama upitajte svog liječnika ili ljekarnika.

 www.neofen.hr
BELUPO